

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра германської філології та перекладознавства

КВАЛІФІКАЦІЙНА ДИПЛОМНА РОБОТА

магістр

Освітній рівень

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 035 Філологія

Шифр і назва спеціальності

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно)

на тему: **Структурно-семантичні та перекладацькі
особливості термінів ІТ-сфери**

Шифр 18007

Виконала:

студентка 2 курсу, група ФПАмз-22-1

Підпис

А.В.Герасимчук

Керівник:

д. філол. наук, професор

Підпис

Ю.П. Бойко

Нормоконтроль: к. пед. н., доцент

Підпис

О.О. Мацюк

До захисту допускаю:

Зав. кафедри проф. Бойко Ю.П.

« » 2023 р.

Хмельницький, 2023

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	<u>міжнародних відносин і права</u>
Кафедра	<u>германської філології та перекладознавства</u>
Рівень вищої освіти	<u>Другий (магістерський)</u>
Галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u>
Спеціальність	<u>035 Філологія</u>
Спеціалізація	<u>035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська</u>
Освітня програма	<u>Германська філологія та перекладознавство: англійська мова та друга іноземна мова</u>

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Юлія БОЙКО
« 07 » березня 2023 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ ДИПЛОМНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Герасимчук Анни Володимирівни

1. Тема роботи Структурно-семантичні типи термінів ІТ-сфери та їх переклад

2. Керівник роботи Бойко Юлія Петрівна, д.філол., професор

Дата видачі завдання 06 березня 2023 р.

Затверджено наказом ректора університету від « 15 » серпня 2023 р. № 30

3. Вихідні дані до роботи:

1) Об'єктом дослідження є терміни вживані у сфері інформаційних технологій та їхні структурні та семантичні характеристики

2) Предметом дослідження є способи передачі термінів, що використовуються у сфері інформаційних технологій

3) Метою дослідження є аналіз структурних та семантичних особливостей ІТ-термінів для визначення їхнього впливу на переклад і розуміння в різних лінгвокультурних спільнотах та визначення способів їх перекладу з англійської на українську мову

4. Перелік завдань, які потрібно розробити:

- 1) описати термін як складовий компонент фахової мови;
- 2) схарактеризувати ознаки термінів;
- 3) описати структурно-семантичні особливості термінів;
- 4) схарактеризувати особливості творення та функціонування термінів комп'ютерної сфери;
- 5) визначити особливості перекладу термінів;
- 6) дібрати корпус термінів;
- 7) встановити адекватні шляхи перекладу термінів ІТ- сфери.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН І ГРАФІК ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

Назва етапів написання дипломної роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
Аналіз наукових першоджерел за темою і складання бібліографії	Березень 2023 р.	<i>виконано</i>
Написання теоретичного розділу роботи (розділ 1)	Квітень – травень 2023 р.	<i>виконано</i>
Добір фактичного матеріалу за темою дослідження	Червень – липень 2023 р.	<i>виконано</i>
Аналіз дібраного мовного матеріалу	Вересень 2023 р.	<i>виконано</i>
Апробація дослідження шляхом участі у конференціях та проведення наукових семінарів	Жовтень – листопад 2023 р.	<i>виконано</i>
Проведення перекладацького аналізу об'єкта дослідження.	Листопад 2023 р.	<i>виконано</i>
Написання практичного розділу роботи	11 – 30 листопада 2023 р.	<i>виконано</i>
Захист переддипломної практики (укладання глосарію термінів)	17 листопада 2023 р.	<i>виконано</i>
Написання Вступу і Висновків дослідження, подання завершеної кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього читання.	1 грудня 2023 р.	<i>виконано</i>
Попередній захист кваліфікаційної роботи і подання чорнового варіанту кваліфікаційної роботи магістра на кафедрі	7 грудня 2023 р.	<i>виконано</i>
Подання кінцевого варіанту кваліфікаційної дипломної роботи на кафедрі	15 грудня 2023 р.	<i>виконано</i>
Оформлення документації (відгуки, рецензії, висновок керівника, результати перевірки на антиплагіат)	15 грудня – 22 грудня 2023 р.	<i>виконано</i>
Підготовка презентації до захисту кваліфікаційної роботи, допуск завідувачем кафедри до захисту	18 – 22 грудня 2023 року	<i>виконано</i>
Захист кваліфікаційної роботи магістра	26 – 30 грудня 2023 р.	<i>виконано</i>

Студент

(підпис)

Анна ГЕРАСИМЧУК

Керівник роботи

(підпис)

Юлія БОЙКО

Погоджено зав. кафедри

(підпис)

Юлія БОЙКО

Анотація

Герасимчук А.В. Структурно-семантичні типи ІТ-сфери та їх переклад.

У магістерській роботі досліджуються термінологія сфери інформаційних технологій, шляхом аналізу структурних, семантичних та перекладацьких особливостей. Запропоновано адекватні способи перекладу ІТ-термінів українською мовою.

Ключові слова: термін, ознаки терміна, структура терміна, семантика терміна, структура ІТ-терміна, семантика ІТ-терміна, класифікація ІТ-терміна, переклад термінів.

Сучасне покоління вносить значний вклад у світовий прогрес та розвиток інноваційних технологій. ІТ-сектор важливий для забезпечення можливостей для людей і бізнесу в непередбачуваних умовах як наприклад пандемія чи війна. ІТ-сфера є обширною та складною, і для успішної роботи в ній необхідно комунікувати із зарубіжними партнерами. ІТ-галузь дуже динамічна, і нові технічні терміни можуть з'являтися та змінюватися дуже швидко. Це може включати використання нових слів, або ж зміни в значенні та функціонуванні вже існуючих.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що сфера ІТ-технологій доволі швидко розвивається та прогресує. У зв'язку з глобалізацією та міжнародними проектами у сфері ІТ, виникає необхідність у точному та чіткому перекладі термінів для ефективної комунікації між фахівцями з різних країн.

Об'єктом дослідження є терміни вживані у сфері інформаційних технологій та їхні структурні та семантичні характеристики.

Предметом дослідження є способи передачі термінів, що використовуються у сфері інформаційних технологій.

Метою даного дослідження є аналіз структурних та семантичних особливостей ІТ-термінів для визначення їхнього впливу на переклад і

розуміння в різних лінгвокультурних спільнотах та визначення способів їх перекладу з англійської на українську мову.

Матеріалом дослідження слугували журнали «Techadvisor», «Sage Journals», «Science», а також книги «Herding cats» by J. Hank Rainwater та «Scrum. The art of doing twice the work in a half a time» by Jeff Sutherland.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань були використані загальнонаукові методи – емпіричні методи: спостереження та опис, теоретичні методи: аналіз та синтез, пояснення, а також кількісний та якісний аналіз способів перекладу термінів у сфері інформаційних технологій порівняння.

Структура роботи. Робота складається зі Вступу, двох розділів, Висновків, Переліку використаних джерел та Додатків.

У першій частині роботи досліджується поняття «термін» та його роль у лінгвістиці; окреслюються структурні та семантичні особливості ІТ-термінів; описуються способи перекладу в цілому та найкращі способи перекладу ІТ-термінів.

Друга частина роботи вміщує в собі аналіз власного перекладу дібраного корпусу термінів, а саме 230 термінів.

Найважливішою особливістю фахової мови є те, що поряд із загальномовними засобами вона оперує спеціальною лексикою, термінами як показником фахової приналежності. Фахова мова містить багато компонентів, одним із таких компонентів є термін.

Терміни – це неподільні одиниці, які мають єдиний характер як за формою, так і за змістом. Форма і зміст терміна є предметно-специфічними, тому лексична одиниця є терміном лише тоді, коли вона належить до певної галузі. Вивчення такого поняття як «термін» є одним із основних аспектів у перекладацькій сфері, тому необхідно визначати всі його характеристики та ознаки. Структурні та семантичні особливості термінів відіграють ключову роль у терміноутворенні та розумінні його походження.

Найбільш поширені способи перекладу ІТ-термінів: описовий переклад, варіантні відповідники, еквівалентний переклад і всі види транскодування, серед яких варто відмітити транскрибування, транслітерування, змішане транскодування та адаптивне транскодування. Важливо підкреслити, що вибір методу перекладу повинен базуватися на збереженні точності та чіткості змісту терміну в цільовій мові. З урахуванням динамічного розвитку ІТ-сфери, набуття нових технологій та термінології, гнучкість та адаптивність при виборі методів перекладу стає ключовою для ефективного спілкування в цьому сучасному інформаційному середовищі.

При перекладі ІТ-термінів потрібно зважати на структуру термінів та використовувати певні перекладацькі техніки та прийоми. Так, прості терміни ІТ-сфери слід перекладати еквівалентним відповідником, це найвдаліший спосіб перекладу таких термінів. Деривативні терміни, утворені за допомогою префіксів слід перекладати транскодуванням, для термінів, утворених за допомогою префіксів, найвдалішим способом перекладу є транскодування та еквівалентний відповідник. Із аналізу перекладу ІТ-абревіатур випливає, що найвдалішим способом перекладу є еквівалентний відповідник. При аналізі термінів-словосполучень було встановлено, що переклад найчастіше здійснювався за допомогою еквівалентного відповідника.

Так, результати цього дослідження демонструють, що найбільш вживаним способом перекладу є еквівалентний відповідник – 47,2% від загальної кількості термінів. Переклад транскодуванням займає 32,8%, описовий переклад – 12,8% та варіантні відповідники були застосовані для перекладу 7,2% термінів. Ці дані свідчать про різноманітність методів перекладу в ІТ-термінології, проте підкреслюють значущість наявності еквівалентів в українській мові та необхідність використання транскодування для особливих випадків. Гнучкість та розуміння контексту є ключовими у виборі оптимального методу перекладу для забезпечення точності та чіткості передачі технічної інформації.

Досліджений матеріал дає нам підстави стверджувати, що загалом, переклад ІТ-термінів є доволі складним завданням, так як, вибір оптимального методу перекладу залежить від конкретного терміну та його використання в різних контекстах. Вдало виконаний переклад сприяє розумінню концепцій, зменшує ризик помилкового розуміння та покращує загальний обмін інформацією в цій динамічній галузі. Дослідження розвитку терміносистем у контексті інформаційних технологій підкреслює тісний зв'язок між науковим та технічним прогресом та формуванням нових термінів.

Summary

Gerasimchuk A.V. Structural and semantic types of IT-sphere and their translation.

Terminology in the field of information technologies has been studied in the paper via analysis of structural, semantic and translational features. Adequate ways of translating IT terms into Ukrainian have been suggested.

Keywords: term, features of a term, structure of a term, semantics of a term, structure of an IT term, semantics of an IT term, classification of an IT term, translation of terms.

Modern generation makes a significant contribution to world progress and development of innovative technologies. The IT sector is important to provide opportunities for people and business in unpredictable conditions such as pandemic or war. The IT field is vast and complex, and for successful work in it, it is necessary to communicate with foreign partners. The IT industry is very dynamic and new technical terms can appear and change very quickly. This may include the use of new words, or changes in the meaning and function of existing ones.

Relevance of the research is determined by the fact that the field of IT technologies is developing and progressing quite quickly. In connection with globalization and international projects in the field of IT, there is a need for accurate and clear translation of terms for effective communication between specialists from different countries.

The object of the research is terms used in the field of information technologies and their structural and semantic characteristics.

The subject of the research is ways of translation of terms used in the field of information technologies.

The aim of the research is to analyze the structural and semantic features of IT terms to determine their impact on translation and understanding in different linguistic and cultural communities and to determine the methods of their translation from English to Ukrainian.

The research material is "Techadvisor", "SageJournals", "Science" magazines; "Herdingcats" by J. Hank Rainwater and "Scrum. The art of doing twice the work in a half a time" by Jeff Sutherland.

Research methods. The following methods were used in the research: scientific and empirical methods: observation and description; theoretical methods: analysis and synthesis, explanation, as well as quantitative and qualitative analysis of methods of translation of terms in the field of information technologies of verification were used to write the assigned tasks.

Structure of the paper. The paper consists of an Introduction, two Chapters, Conclusions, a List of References and Appendices.

The first chapter of the paper examines the concept of "term" and its role in linguistics; structural and semantic features of IT terms are outlined; methods of translation in general and the best ways of translating IT terms are described.

The second chapter of the paper contains an analysis of our translation of the selected corpus of terms, namely 230 terms.

The most important feature of professional language is that, along with common language tools, it uses special vocabulary and terms as an indicator of professional affiliation. Professional language contains many components, the term being one of them.

Terms are indivisible units that have a single character in both form and content. The form and content of a term are subject-specific, therefore a lexical unit is a term only when it belongs to a certain field. The study of such a concept as

"term" is one of the main aspects in the field of translation, therefore it is necessary to define all its characteristics and signs. Structural and semantic features of terms play a key role in term formation and understanding of its origin.

The most common methods of translation of IT terms: descriptive translation, variant counterparts, equivalent translation and all types of transcoding, among which it is worth noting transcription, transliteration, mixed transcoding and adaptive transcoding. It is important to emphasize that the choice of translation method should be based on maintaining accuracy and clarity of the content term in the target language. Taking into account the dynamic development of the IT sphere, acquisition of new technologies and terminology, flexibility and adaptability when choosing translation methods becomes the key to effective communication in this modern information environment.

When translating IT terms, one needs to pay attention to the structure of the terms and use certain translation methods. Naturally, simple terms in the IT sphere should be translated with an equivalent, this is the most successful way of translating such terms. Derivative terms formed with prefixes should be translated by transcoding, for terms formed with prefixes, the most successful translation method is transcoding and using an equivalent. From the analysis of the translation of IT abbreviations, it follows that the most successful way of translation is using an equivalent. When analyzing the terms-phrases, it has been revealed that the translation was most often carried out with the help of an equivalent counterpart.

Thus, the results of the research show that the most used method of translation is using equivalent - 47.2% of the total number of terms. Translation by transcoding takes 32.8%, descriptive translation – 12.8%, and variable equivalents were used to translate 7.2% of the terms. These data indicate diversity of translation methods in IT terminology and emphasize the importance of having equivalents in the Ukrainian language and the need to use transcoding for special cases. Flexibility and understanding of context are key in choosing the optimal translation method to ensure accuracy and clarity in the transmission of technical information.

The researched material gives us ground to state that, in general, translation of IT terms is quite a difficult task, since the choice of the optimal translation method depends on a specific term and its use in different contexts. A good translation promotes understanding of concepts, reduces the risk of misunderstanding, and improves the overall exchange of information in this dynamic industry. The study of the development of terminology systems in the context of information technologies emphasizes the close connection between scientific and technical progress and the formation of new terms.

ЗМІСТ

ВСТУП	12
РОЗДІЛ 1. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ ПРОСТІР ТЕРМІНА У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ	16
1.1. Термін як складовий компонент фахової мови	16
1.2. Типологічні ознаки терміна	18
1.3. Структурно-семантичні особливості термінів	20
1.3.1. Лексико-семантичний потенціал творення терміна.	21
1.3.2. Структурні особливості ІТ-термінів.	28
1.3.3. Класифікація ІТ-термінів за семантичними критеріями.	33
1.4. ІТ-терміни в перекладацькій площині.....	39
Висновки до Розділу 1	41
РОЗДІЛ 2. ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ ТЕРМІНІВ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	43
2.1. Переклад простих термінів.....	43
2.2. Переклад деривативних ІТ- термінів.....	46
2.2.1. Переклад деривативних термінів утворених за допомогою префіксів. ..	47
2.2.2. Переклад деривативних термінів утворених за допомогою суфіксів.	50
2.3. Переклад термінів, утворених шляхом абрєвіації.....	55
2.4. Переклад складних термінів вживаних у сфері інформаційних технологій	59
2.5. Переклад термінів – словосполучень, що функціонують у сфері інформаційних технологій.....	63
Висновки до Розділу 2.....	68
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	70
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
ДОДАТКИ	78

ВСТУП

Сучасне покоління вносить значний вклад у світовий прогрес та інновації. З огляду на ряд таких факторів як: пандемія, війни, наше життя переходить до режиму онлайн. Розвиток ІТ-технологій визначається потребою людства бути постійно на зв'язку. Все більше подій відбувається в онлайні, проте при цьому приносить не менше користі, ніж традиційні конференції у великих залах, на які люди збираються з усіх куточків світу. ІТ-сектор важливий для забезпечення можливостей для людей і бізнесу в умовах непередбачуваного середовища. Це розкриває нові перспективи для роботи над глобальними проектами і створення продуктів та послуг для міжнародного ринку. ІТ-сфера є обширною та складною, і для успішної роботи в ній необхідно розуміти не тільки комп'ютерні науки, але й функціонування різних бізнесів та сфер.

ІТ-галузь дуже динамічна, і нові технічні терміни можуть з'являтися та змінюватися дуже швидко. Це може включати в себе використання нових слів, або ж зміни в значенні та вживанні існуючих.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що сфера ІТ-технологій доволі швидко розвивається та прогресує. У зв'язку з глобалізацією та міжнародними проектами у сфері ІТ, виникає необхідність у точному та чіткому перекладі термінів для ефективної комунікації між фахівцями з різних країн. Окрім вищесказаного актуальність нашої роботи зумовлена аналізом способів перекладу для забезпечення однозначності та правильності розуміння термінів у сфері ІТ, оскільки неправильний або неоднозначний переклад може призвести до непорозумінь та помилок у роботі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерська робота пов'язана з проблематикою наукової теми кафедри германської філології та перекладознавства «Проблеми лексико-граматичної семантики, прагматики та стилістики в когнітивно-дискурсивній парадигмі».

Об'єктом дослідження є терміни вживані у сфері інформаційних технологій та їхні структурні та семантичні характеристики

Предметом дослідження є способи передачі термінів, що використовуються у сфері інформаційних технологій.

Метою даного дослідження є аналіз структурних та семантичних особливостей ІТ-термінів для визначення їхнього впливу на переклад і розуміння в різних лінгвокультурних спільнотах та визначення способів їх перекладу з англійської на українську мову.

Поставлена мета дослідження зумовила виконання таких **завдань**:

- 1) описати термін як складовий компонент фахової мови;
- 2) схарактеризувати ознаки термінів;
- 3) описати структурно-семантичні особливості термінів;
- 4) схарактеризувати особливості творення та функціонування термінів комп'ютерної сфери;
- 5) визначити особливості перекладу термінів;
- 6) дібрати корпус термінів;
- 7) встановити адекватні шляхи перекладу термінів ІТ- сфери;

Матеріалом дослідження слугували технічні журнали «Techadvisor», «Sage Journals», «Science», а також із книжок «Herding cats» by J. Hank Rainwater та «Scrum. The art of doing things right the work in a half a time» by Jeff Sutherland.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань були використані загально наукові методи – емпіричні методи: спостереження та опис у межах аналізу структури ІТ-термінів, теоретичні методи: аналіз та синтез при розгляді способів перекладу, а також кількісний та якісний аналіз способів перекладу термінів у сфері інформаційних технологій порівняння.

Основні положення, що виносяться на захист:

1. Термін як компонент фахової мови відзначається своєю специфічністю та точністю передачі конкретних понять у певній галузі знань.

2. Основні ознаки терміна: точність, дефінітивність, системність, номінативність, стилістична нейтральність, мотивованість.

3. Структурно-семантичні особливості терміна визначають його будову та значення в межах певної галузі. Терміни характеризуються чіткістю та точністю своєї структури, що дозволяє їм ефективно виражати конкретні концепції або об'єкти.

4. Серед структурних особливостей творення ІТ-термінології переважають аббревіатури, складні іменники, словосполучення, деривативні терміни.

5. Семантичні категорії термінів ІТ-сфери налічують 7 видів, а саме: апаратне забезпечення, програмне забезпечення, веб технології, розробка програмного забезпечення та тестування, аналітика та бази даних, мережеві технології та кібербезпека.

6. Серед перекладацьких особливостей ІТ-термінів переважають такі способи перекладу як: еквівалент, транскодування, описови переклад та варіантні відповідники.

Наукова новизна полягає в тому, що дібрано і проаналізовано корпус термінів найбільш вживаних у сфері інформаційних технологій, а також встановлено способи перекладу структурних типів ІТ-термінів на українську мову.

Теоретична цінність роботи полягає у ретельному огляді термінів, які використовуються у сфері інформаційних технологій, у поглибленому вивченні способів перекладу.

Практична цінність роботи полягає в тому, що результати, отримані в ході проведеного дослідження, можуть бути використані в теоретичному курсі теорії і практики перекладу, на практичних заняттях з англійської мови на різних рівнях навчання, а також бути використані при перекладі та адаптації ІТ-термінології.

Апробація роботи. Voiko Y., Herasymchuk A. "The terms as a component of the professional language". IV International scientific and practical conference

«Researching Advanced Horizons of Global Progress: Challenges and Innovative Concepts». – Seville, Spain: International Scientific Unity. 2023.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів із висновками до них, загальних висновків та списку використаних джерел. Основний зміст дослідження викладено на – 71 сторінку. Повний обсяг дослідження – 85 сторінки.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовану мету та конкретні завдання дослідження, його наукову новизну, теоретичне значення та практичну цінність, визначено матеріал, джерела дослідження, його методи, подано відомості про апробацію.

У **першому розділі** досліджується поняття «терміна» та його роль у лінгвістиці; описуються структурно-семантичні властивості терміна; окреслюються структурні та семантичні особливості ІТ-термінів; описуються способи перекладу в цілому та найкращі способи перекладу ІТ-термінів.

У **другому розділі** проводиться аналіз власного перекладу дібраного корпусу термінів, а саме 230 термінів. В цьому розділі визначається найкращий спосіб перекладу структур ІТ-термінів, а також аналізується кількісне та якісне співвідношення таких способів перекладу як: транскодування, описовий переклад, еквівалент та варіантний відповідник.

У **загальних висновках** підведено підсумки дослідження роботи, описано отримані результати дослідження.

Перелік використаних нараховує 34 праці зарубіжних та українських вчених, а також 5 джерел ілюстративного матеріалу.

Додатки представляють діаграми основані на власному перекладі термінів із технічних журналів «Techadvisor», «Sage Journals», «Science», а також із книжок «Herdingcats» by J. HankRainwater та «Scrum. Theartofdoingtwicetheworkin a half a time» by Jeff Sutherland.

РОЗДІЛ 1. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ ПРОСТІР ТЕРМІНА У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

1.1. Термін як складовий компонент фахової мови

Процес формування фахової мови як відкритої динамічної системи не є завершеним. Навіть після досягнення певного рівня у створенні відповідної термінологічної бази, правил і закономірностей формування та використання термінів, науково-технічний прогрес призводить до появи нових термінів, зникнення старих і набуття ними нових значень.

«Фахова мова певною мірою протиставляється загальноживаній мові, хоча словниковий запас першої бере початок саме з другої. Але саме проблеми, пов'язані зі специфічною лексикою фахових мов, породили необхідність виділення окремої науки – термінознавства. Тоді коли наука про фахові мови ставить за мету дослідження власне мови певної сфери науки й техніки, предметом дослідження термінознавства є **не власне мова, а саме термін як єдність поняття і назви**. Звідси випливає, що термінознавство включає і понятійну сферу певної фахової галузі» [10].

Найважливішою особливістю фахової мови є те, що поряд із загальномовними засобами вона оперує спеціальною лексикою, термінами як показником фахової приналежності. У цьому зв'язку виникає потреба більш докладно розглянути сутність понять «термін» і «термінологія».

На сьогоднішній день, сучасна лінгвістика вміщує в собі багато тлумачень сутності «терміна» і «термінології». Численні автори трактують значення цього поняття по-своєму, хоча, звісно, суттєвих розходжень між ними не існує. Під термінологією розуміють сукупність термінів, що використовується в тій чи іншій сфері наукового знання чи професійній діяльності для позначення її фахових понять [16, с. 12], тоді як терміносистема вважається системно організованою сукупністю подібних термінів [16, с. 13].

Саме поняття «термін» з'явилося в 1876 році, і лише в 1961 році лінгвісту Д. Лотте вдалось упорядкувати та стандартизувати наукову та технічну термінологію: поняття «термін» вперше було досліджено як частина терміносистеми. Варто сказати, що Д. Лотте зробив вагомий внесок в теорію терміну, у зв'язку з тим, що він першим довів, що однозначність не існує та не виникає в термінології сама по собі. Відповідно до цього Д. Лотте обґрунтував такі вимоги до термінів як **стислість, однозначність, вмотивованість, простота, тобто системність** [28, с. 44].

Сам «термін» вивчався і продовжує вивчатись багатьма лінгвістами такими як: Е. Nida, J.Pearson, В. Карабан, О. Філь, М. Саламаха. [27; 22; 19; 11; 18]. Всі вони по-різному інтерпретують це поняття. Зробімо аналіз найважливіших визначень поняття “термін”, спираючись на думку зазначених вище науковців.

Так, В. Карабан тлумачить поняття «термін» як: «мовний знак, що репрезентує поняття спеціальної, професійної галузі науки або техніки» [11, с. 315].

М. Саламаха визначає, що «термін є елементом фахової лексики, котру трактуємо як сукупність лексичних засобів, задіяних у спеціальних сферах людської діяльності» [18].

Таким чином, провівши аналіз тлумачень поняття термін доходимо висновку, що термін і терміносистема залежать один від одного настільки що не можуть існувати окремо. Дуже важко уявити терміносистему, яка містить в собі лише один термін, як і не можна визначити будь-який термін, не беручи до уваги характер і типологію всіх зв'язків, яких він набуває саме в цій площині.

З огляду на зазначене вище розгляньмо детальніше власне ознаки термінів.

1.2. Типологічні ознаки терміна

У ході аналізу самої суті терміна багатьма дослідниками, аналізуючи ознаки терміна, можна спиратись на такі: точність, дефінітивність, системність, номінативність, стилістична нейтральність, мотивованість.

1. Системність – будь-який термін входить до відповідної терміносистеми, у якій має своє термінологічне значення. Поза межами терміносистеми терміни можуть мати значення, яке кардинально відрізняється.

«Проте системність терміна розуміється по-різному: одні автори вбачають у ній класифікаційну сутність, інші вважають, що терміну властива системність словотворча» [22].

2. Точність – термін повинен ґрунтовно та точно передавати сенс поняття, яке він окреслює. Неточність терміна може впливати на непорозуміння між фахівцями. У зв'язку з тим, що нові поняття сучасності досить складні, перекладачі для точної назви терміна часто використовують багатослівні терміни.

3. «Схилення до однозначності у рамках своєї терміносистеми. Можна зазначити, що велика частка слів загальноживаної мови багатозначні, але більшість термінів - однозначні, що спричинено їхнім призначенням. Проте прибрати багатозначність, у більшості випадків, двозначність, з терміносистем повністю не вдається. Всі науковці одностайно стверджують, що однозначність термінів може свідчити про упорядкованість та точність, а тому і про високу інформативність термінологічних систем.»

Отже, точність та однозначність термінів це лише тенденція, ідеал, до якого прагне і повинна прагнути будь-яка термінологія.

4. «Наявність дефініції – кожний науковий термін має дефініцію (означення), яка чітко окреслює, обмежує його значення»

5. «Номінативність терміна, у сучасному мовознавстві функція називання визначається як основна та найважливіша ознака терміна» [18].

«Термін дефінітивний, тобто він є найменуванням спеціального поняття, регламентованого у своїх межах дефініцією» [12, с. 8]. Т. Л. Канделаки, наприклад, основою визначення такого поняття як «термін» вважає вимогу побудови дефініції: «Термін це слово або лексикалізоване словосполучення, що вимагає для встановлення свого значення у відповідній системі понять побудови дефініції» [20, ст. 7].

«М. Кочерган характеризує терміни за такими особливостями: [15, с. 220].

1. Системність (кожен термін належить до певної терміносистеми і отримує своє значення в цій системі і отримує своє значення в цій системі);
2. Наявність дефініції (термін не тлумачиться, а визначається);
3. Тенденція до моносемантичності (у межах свого термінологічного поля, тобто в межах певної науки, термін повинен мати лише одне значення);
4. Відсутність експресії;
5. Стилїстична нейтральність».

«Деякі вчені характеризують і такі вимоги до терміна:

- 1) нейтральність, відсутність емоційно-експресивного забарвлення;
- 2) відсутність синонімів (справді, розвинена синонімія ускладнює наукове спілкування);
- 3) інтернаціональний характер (знаючи терміни-інтернаціоналізми, легко спілкуватися з іноземними фахівцями, читати іншомовну літературу, проте їхні значення неперозорі і це ускладнює, зокрема, навчальний процес);
- 4) стислість (дуже зручно користуватися короткими термінами, але не завжди вдається утворити короткий термін, який би при цьому був ще й точним);
- 5) здатність утворювати похідні слова» [21].

«З огляду на такі ознаки термінологія є вагомою і ґрунтовною частиною спеціалізованої лексики в лінгвістиці. Терміни допомагають надати точності та ясності комунікації в лінгвістиці та позбутись двозначності у висловлюваннях».

Отже, основними ознаками термінів слугують точність, дефінітивність, системність, номінативність та однозначність.

Розглянувши ознаки термінів перейдімо далі до структурно-семантичних особливостей будови термінів.

1.3. Структурно-семантичні особливості термінів

Структура і семантика у термінах відіграють важливу роль, саме тому піддавались розгляду вчених. Проте, залишається нез'ясованим до кінця питання про те, чи існує особливе термінне словотворення. Можна погодитись з тим, що під час термінотворення діють ті самі закономірності, що й у процесі утворення будь-яких інших лексичних одиниць мови, але в термінотворенні деякі шляхи словотвору є домінуючими, проте інші трапляються рідко [17].

Можна ствердити, що за структурою ми виділяємо прості терміни і термінологічні словосполучення, які є складнішими утвореннями і демонструють собою лінгвістичну номінацію, сформовану з безлічі поєднань термінів і слів загальнолітературної мови. В результаті утворюється семантична структура термінологічного поєднання [9].

«Здебільшого, структура терміна у дослідженнях виокремлює за структурно-словотвірними параметрами терміни за кореневим словом, також похідну лексику і терміни у формі складних слів, терміни-словосполучення, терміни-аббревіатури. За лексико-семантичними ознаками лінгвісти виділяють вузькоспеціальні та загальнонаукові терміни, а також терміни суміжних галузей» [19].

Семантика – це розділ мовознавства, що вивчає значення в мові. Вона розглядає, як слова, фрази, речення і тексти передають значення. Семантика вивчає відношення між елементами мови та їхніми значеннями як у межах однієї мови, так і між різними мовами. Вона заглиблюється в те, як контекст, культура та індивідуальні перспективи впливають на інтерпретацію значення в комунікації. В. Желязкова стверджує, що «всеосяжним на сьогодні

вважається визначення, вказане в енциклопедії О. Селіванової, де семантика тлумачиться як розділ мовознавства, що характеризує план змісту мови, значення та сенс її знакових одиниць, їхнє функціонування у мові. Основна задача семантики це вирішення такої проблеми: як саме людина, розуміючи слова та граматичні правила мови, набуває здібностей, щоб передати через них інформацію про світ, якщо вона вперше зустрічається з таким завданням, і розуміє, яку інформацію передає вислів про світ, навіть якщо вона вперше його чує» [8].

«Семантична категорія – це група слів або фраз, які мають схожі семантичні властивості, тобто вони вказують на спільні або подібні концепції, ідеї чи об'єкти в мові. Семантична категорія може бути розглянута як підгрупа слів у мовному словнику, яка відображає конкретний аспект значення або спільний смисловий зв'язок між словами» [8].

Таким чином структура та семантика відіграють важливу роль у розумінні творення термінології. Такі лінгвістичні аспекти, як терміноутворення, структурні особливості та семантична класифікація, розкривають закономірності та домінуючі способи формування та розуміння термінів у цій сфері.

1.3.1. Лексико-семантичний потенціал творення терміна.

Аналіз лексико-семантичного потенціалу творення термінів дозволяє краще розуміти процеси виникнення та еволюції термінології в ІТ-галузі. Досліджуючи семантичну сутність терміносистем, вчені розрізняли такі семантичні процедури у структурі слова-терміна, як: 1) звуження, спеціалізація номінативного значення слова; 2) «метафоричне переосмислення» одного зі значень; 3) «розрив» семантичного зв'язку між значенням полісемантичного слова і утворення омонімів тощо [7, ст. 201].

1) звуження номінативного значення слова – це процес інтерпретації слова із більш широким значенням до поступово обмеженішого або конкретизованішого у своєму вживанні. Звуження обсягу значення слів трапляється, зазвичай, у словосполученні, у якому слово, що є знаком більш

обширного поняття, починає демонструвати завдяки уточненню цього значення поняття набагато вужче, порівнюючись при цьому з більш конкретним значенням [3].

З огляду на наше розуміння значення слова як абстрактного та узагальненого складника змісту на мовному рівні, можемо погодитись із тлумаченням термінологічного сенсу як «звуження» значення слова. Р. Дудко у своїй роботі стверджує, що «виходячи із розуміння значення слова як узагальненого (абстрактного) інваріантного компонента змісту на мовному рівні, погоджуємося із трактуванням термінологічного смислу як «звуження» значення слова» [7, с. 201].

Цей лінгвістичний феномен відбувається, коли слово приймає нові, більш специфічні відтінки значень в зв'язку з розвитком суспільства, технології чи змінами в культурних уявленнях.

Наприклад, до іменника «сервер» можна дібрати більш вужче спеціальне значення, таке як: «веб сервер», що вказує саме на сервер, який надає послуги через Інтернет, в той час як вихідне слово «сервер» може свідчити як і про фізичний так і про віртуальний сервер. Відповідно до включення у внутрішню структуру слова більш вужчої семантичної властивості (який саме?) може відбуватись конкретизація значення.

«Звуження значення слова при запозиченні вважають закономірним і характерним процесом ряд інших дослідників, зокрема, А. Іваницька і В. Мартинек» [3].

2) метафоричне переосмислення – це процес за рахунок уподібнення або порівняння з образами та концепціями, що не є очевидно пов'язаними. Цей лінгвістичний прийом сприяє кращому розумінню або визначенню понять, використовуючи відомі або більш доступні ідеї.

Взаємодія значень компонентів відіграє ключову роль разом із результатом ментального процесу, що сприймається нами як система знань про навколишню дійсність [20, с.93].

Як приклад розгляньмо термін «cloud», що є скороченою версією від терміну «хмарне зберігання даних». Загальне значення цього терміну є процесом зберігання та обробки даних на віддалених серверах через інтернет. В контексті метафори «cloud» асоціюється із чимось неосяжним, невидимим і водночас всеосяжним. Таким чином, «хмарне зберігання даних» може метафорично вказувати на безмежність та доступність інформації, нагадуючи хмарну структуру, що охоплює великий простір. Таке метафоричне переосмислення дозволяє користувачам легше сприймати складні технічні концепції, використовуючи знайомі та легкі для уявлення образи.

3) розрив семантичного зв'язку між значенням полісемантичного слова й утворенням омонімів – це таке лінгвістичне явище, яке виникає, коли одне слово має кілька різних значень, і ці значення знаходяться в різних галузях або контекстах. У сучасній мові це досить поширене явище, особливо в технічних та наукових галузях, таких як інформаційні технології. Для більш ґрунтовного розуміння цього явища, розгляньмо поняття «полісемія».

Полісемія – це властивість деяких слів мати кілька значень, пов'язаних між собою через схожість або родовідність. Однак, коли ці значення розходяться настільки, що стає непередбачувано, це може призвести до утворення омонімів. У такому випадку різні семантичні відтінки слова виникають внаслідок родовідної або аналогічної зв'язку між ними.

Полісемія є розширенням семантичної мозаїки слова, де різні значення спільно визначаються основним концептом, але можуть виявляти різні нюанси або застосовуватися в різних контекстах.

Прикладом полісемії є термін «estimate», значення слова змінюється в залежності від сфери. Беручи до уваги загальне значення слова, «estimate» – це процес оцінювання, зіставлення даних, а в сфері інформаційних технологій «estimate» має значення оцінки кошторису, який буде витрачений на проєкт.

Врахування контексту та уточнення значення у випадку використання полісемантичних термінів є важливим для уникнення непорозумінь та

забезпечення чіткості в мовленні. Розгляньмо значення лінгвістичного терміну «омонімія».

Омонімія – це властивість, коли два або більше різних слова мають однакову форму (тобто однакове написання або вимовляються однаково), але не мають спільного походження чи концепції. Тобто, це слова, які мають однакову форму, але різні значення. У випадку омонімів розрив між семантичними полями кожного з значень стає настільки значущим, що слова стають практично невіддільними в мовленні, викликаючи можливі непорозуміння.

Як приклад омоніма можемо взяти термін «mouse», який має два значення: миша, як тварина-гризун, та у сфері інформаційних технологій – миша як прилад для навігації і роботи з комп'ютером.

Однак слід зазначити, що К. Аллендорф, яка вперше застосувала метод інваріантного значення, стверджувала, що «якщо зі значень двох слів з ідентичною зовнішньою формою не може бути виведене інваріантне значення, то це нове слово є «омонімом» [24, с. 73].

«Інваріант – це та нероздільна основа, яка надає терміну можливість сформуватись та перейти з однією терміносистеми в іншу, а також існувати у різних терміносистемах» [7, ст.202].

Р. Дудко у своїй роботі стверджує, що «загальномовні слова можуть мати термінологічний сенс лише у тому випадку, якщо до їхнього значення додаються змінні диференційні ознаки, які визначають нові спеціальні поняття. Якщо слово має одне і те ж поняття у двох або більше різних терміносистемах, то такі поняття мають спільний головний семантичний інваріант» [7, ст. 202].

Отже семантичний інваріант – це стійка семантична частина значення, яка залишається незмінною різних вживаннях слова чи терміну. Це ключова ідея, яка дозволяє розрізняти різні значення слова або терміну, але зберігає якесь загальне ядро або основне значення.

Семантичний аналіз надає можливість вирізнити спільний семантичний інваріантний складник, який утворюється із сукупності базових сем слова-терміна [2, с. 89].

Розгляньмо слово «window» та його значення відповідно до різних контекстів:

- 1) opening in a wall – вікно як відкриття в стіні будівлі для пропускання світла та повітря;
- 2) computer interface element – вікно як елемент інтерфейсу комп'ютера, яке відображає вміст програми чи додатку;
- 3) opportunity – вікно як можливість для виконання певних дій чи подій;
- 4) showcase – вітрина в магазині;
- 5) freetime – вільний час між активностями, зустрічами або подіями, щоб зробити щось.

Таким чином, слово «window» має кілька значень в різних контекстах, і кожне з них може бути розглянуте як розширення базового значення «отвір для пропускання світла та повітря».

Розгляньмо ще термін «cache», але вже у контексті інформаційних технологій:

- 1) cache of web pages – тимчасове зберігання даних для прискорення доступу до них;
- 2) process or cache – зберігання копій інструкцій та даних для прискорення роботи процесора;
- 3) network cache – зберігання копій мережеских даних для зменшення затримок у передачі;

У всіх цих випадках, не дивлячись на різні конкретні варіації та контексти використання, семантичний інваріант терміну «cache» залишається постійним – це тимчасове зберігання для підвищення швидкості дії доступу.

У випадку термінів ІТ та комп'ютерної науки семантичний інваріант може вказувати на основоположні концепції, такі як алгоритмічні структури

чи принципи роботи комп'ютерних мереж, які залишаються сталі в різних підходах чи парадигмах програмування.

Важливою рисою семантичного інваріанту є його універсальність і здатність залишатися актуальним навіть при зміні теоретичного контексту чи підходу.

О. Алієва стверджує, що «семантичний інваріант – важливий чинник, рушійна сила, яка впливає на розвиток терміна, і тому аналіз його структури та функційних особливостей є ключовим для дослідження будь-якої терміносистеми, і мистецтва зокрема» [1, с. 24].

Семантичний інваріант відіграє визначну різноспрямовану роль у породженні нових відгалужених концептуальних тематичних рядів та створенні концептів певної структури, що створюють нові концептуальні структури та поєднуються між собою; так само як і у створенні груп термінів різного типу структурної і семантичної організації.

Семантичний інваріант впливає на функціонування терміна, формуючи усю систему семантичних характеристик у відповідному дискурсі. Цей вплив реалізується двома способами одночасно: дискретно, через фіксацію виокремлених диференційних семантичних компонентів у вигляді «маркерів» у дискурсі, і недискретно, де ці семантичні «маркери» створюють систему завдяки недискретній натурі семантичного інваріанта. Логіка побудови цієї системи семантичних «маркерів» завжди підпорядкована недискретному, ірраціональному образу, який буде сприйнятий інтуїтивно. В У різних семантичних термінологічних полях і доменах семантична образна модель інваріанта буде повністю зберігати свою структуру, як композиційно, так і на символічному рівні.

О. Алієва стверджує, що «плідність поняття «семантичний інваріант» для опису зв'язків між лексичними значеннями слова», тобто «інваріантність може проявлятися між різними рівнями подання мовних висловів у багаторівневій теорії мови». За визначенням О. Алієвої, семантичний інваріант є певним загальним смисловим компонентом, який «є присутнім у

кожному окремому підзначенні неоднозначної мовної одиниці, саме тому цей компонент повинен бути наділений нетривіальним статусом (тобто він не повинен поновлюватись до семантичних примітивів) та має об'єднувати усі окремі інтерпретації одиниці» [1, с. 24].

Семантичний інваріант є відображенням перш за все основного смислу, але містить і компоненти, які входять до семантичного складу кожного із смислів. Із таким розумінням семантичного інваріанту ми погоджуємося лише частково, тому що вважаємо, що недоречно під час визначення семантичного інваріанта апелювати тільки до основного смислу полісемічного слова, тому що семантична структура інваріанта має охоплювати абсолютно усі смисли, більше того, вона і визначає логіку і безкінечний потенціал їх виникнення. До того ж вважаємо, що основний смисл полісемічного слова є тільки «вершиною айсбергу», поверхневою оболонкою у структурі семантичного інваріанта, і ця структура являє собою багаторівневу систему.

Семантичний інваріант є визначальним чинником, такою силою, яка має досить великий вплив на розвиток терміна, саме тому дослідження будь-якої терміносистеми передбачає розгляд семантичної структури та функційної парадигми інваріанта [2, с. 90].

Отже, можемо відзначити, що семантичний інваріант визначає стійкі та сталі елементи семантики терміна, що залишаються незмінними в різних контекстах і дискурсах. Він є ключовим фактором у формуванні лексико-семантичного потенціалу терміна, надаючи йому стабільність і точність в використанні. Семантичний інваріант дозволяє термінам функціонувати як ефективні комунікативні засоби в спеціалізованих галузях та забезпечує їхню концептуальну стійкість. Лексико-семантичний потенціал творення терміна включає різноманітні лінгвістичні аспекти, такі як звуження номінативного значення слова, метафоричне переосмислення, розрив семантичного зв'язку та інші. Ці аспекти формують складну систему, яка визначає ефективне використання термінів у спеціалізованому мовленні.

Таким чином, розуміння семантичних особливостей та взаємозв'язків термінів дозволяє глибше вивчати їхню структуру, еволюцію та роль у спеціалізованому вживанні, що є важливим аспектом лексикології та термінології.

1.3.2. Структурні особливості ІТ-термінів.

Структурні особливості термінів можуть варіюватися залежно від галузі та контексту, в якому вони використовуються. Розуміння та врахування цих аспектів є важливим для ефективного використання термінології в спеціалізованому мовленні. Н. Коваленко поділяє усі терміни по своїй будові на:

- 1) «прості, які складаються із одного слова: *circuit* – ланцюг;
- 2) складні, які утворюються із двох слів і пишуться разом або через дефіс: *flywheel* – маховик;
- 3) словосполучення, які формуються із двох та більше компонентів: *circuitbreaker* – автоматичний вимикач» [10, ст147].

«До першого виду відносяться так терміни-словосполучення, компонентами яких є самостійні слова, які вживаються окремо та які зберігають своє значення: *brake* – гальмо, *gear* – прилад.

До другого типу можна віднести такі терміни-словосполучення, які мають один із складників технічний термін, а другий – термін із загальноживаної лексики. Компонентами такого типу є два іменники, або іменник та прикметник. Такий спосіб формування науково-технічних термінів більш результативний, ніж перший, де два компоненти є самостійними термінами: *backcoupling* – зворотній зв'язок

До третього типу належать такі терміни-словосполучення, де два компоненти складають собою слова загальноживаної лексики і тільки сполучення цих слів є терміном. Такий спосіб утворення науково-технічних термінів нерезультативний: *linewire* – провід під напругою» [22].

У сфері комп'ютерних технологій існує величезна кількість специфічних термінів, які застосовуються для опису різних технічних концепцій, процесів,

технологій і елементів, які відносяться до програмування та комп'ютерних наук. IT-термінологія – це ціла мова, яка являє собою величезний світ термінів, якими спеціалісти з цієї сфери ведуть комунікацію.

Все відбувається швидко, інколи достатньо 2 хвилин щоб все, що розроблялось місяцями було зруйновано. Тому потрібно мати ключові і зрозумілі для всіх слова, які опишуть і чітко пояснять в чому проблема будь-якому фахівцю з IT-сфери. IT-терміни, здебільшого, складаються з певних технічних значень або параметрів. Створення комп'ютерної лексики перебуває в постійному розвитку. З кожним днем ця сфера еволюціонує все більше і більше, і наразі робочі місця з'являються й для не технічних спеціальностей, яким може бути доволі складно зрозуміти про що саме йде мова. Тому для того, щоб бути на одній хвилі з більш технічними спеціальностями потрібно знати та розуміти IT-сленг.

Термінологія в IT-сфері досить різноманітна та має свої структурні особливості. Аббревіатури та акроніми, складні іменники (compound nouns), словосполучення, специфічні префікси та суфікси – все це можна зустріти вивчаючи IT-терміни. Розгляньмо такі структурні особливості:

1) Аббревіатура (від лат. brevis - короткий [30]) – це скорочена будь-яким способом форма слова або словосполучення. Вона може складатися з групи літер або слів, взятих з повної версії слова або фрази. Аббревіатури дають можливість передавати складні або довгі слова, а також фрази за допомогою коротших символів, надаючи ефективнішої комунікації, особливо в ситуаціях, коли важлива стислість, наприклад, у технічних документах та інструкціях. Сфера інформаційних технологій досить велика та обширна, що дає змогу охоплювати й інші галузі такі як: банкінг, медицина, освіта, логістика і тд. все має відбуватись досить швидко тому що на кону може бути все. Так як виникнення деяких питань може спричинити критичну ситуацію, яка буде вартувати деяким компаніям мільйони, пошкодити репутацію, та що гірше становити загрозу для безпеки даних користувачів або системи в цілому, потрібно діяти якнайшвидше задля вирішення і уникнення проблем. Тому

величезна частина термінів у сфері ІТ складається з абревіатур, так як це найшвидший спосіб передачі інформації, що дозволяє спростити та покращити інформацію під час надто важливих ситуацій.

1. *FTP (Filetransferprotocol)* – протокол передавання файлів
2. *SSH (Secureshell)* – безпечна оболонка
3. *JSON (JavascriptObjectNotation)* – запис об'єктів JavaScript
4. *FAQ (Frequentlyaskedquestions)* – часто задавані питання
5. *SaaS (Softwareas a service)* – програмне забезпечення як сервіс
6. *ETA (Estimatedtimeofarrival)* – очікуваний час поставки
7. *AI (artificialintelligence)* – штучний інтелект
8. *HTML (HypertextMarkupLanguage)* – мова розмітки гіпертексту
9. *SMTP (SimpleMailTransferProtocol)* – простий протокол пересилання

пошти

2) Багатослівні одиниці

Багатослівні одиниці – «це послідовності двох або більше слів, які зустрічаються в тексті разом і утворюють синтаксичний або лексичний вираз. Багатослівні одиниці складаються зі слів які можуть з'являтися в реченні послідовно без пропусків або можуть бути розділені одним чи кількома словами, залежно від конкретної сполуки та прийнятих у мові правил. Можна виділити кілька груп багатослівних виразів, а саме:

1) складні іменники(compoundnouns), які представляють поняття, наприклад, «інформаційний пошук». Складні іменники можуть складатися з різних комбінацій, зокрема іменник + іменник, прикметник + іменник, дієслово + іменник, прийменник + іменник тощо;

2) ідіоми(idioms) – це група слів у фіксованому порядку, які мають певне значення, відмінне від значення кожного слова окремо. Ідіоматичні вирази притаманні кожній мові і часто вживаються в переносному, а не буквальному значенні;

3) словосполучення(collocations) – це поєднання слів, які часто зустрічаються в мові разом і звучать природно для носіїв мови. Ці

словосполучення стали загальноновживаними і мають специфічне значення, відмінне від значень окремих слів, що входять до складу словосполучення» [32].

В середовищі інформаційних технологій найчастіше можна зустріти терміни, які складаються з складних іменників та словосполучень.

Складними іменниками(compoundnouns) описують, переважно, нелегкі поняття та технології. Ці слова були створені шляхом поєднанням двох або більше слів для утворення нового терміна, який точно та лаконічно передає певну ідею, пов'язану з ІТ сферою.

Приклади складних іменників у сфері ІТ:

1. *Sysadmin (systemadministrator)* – системний адміністратор;
2. *Cybersecurity* – кібербезпека;
3. *Hardware* – апаратне забезпечення;
4. *Hyperlink* – гіперпосилання;
5. *Gateway* – шлюз;
6. *Network* – мережа;
7. *Spyware* – шпигунське програмне забезпечення;
8. *Username* – ім'я користувача;
9. *Database* – база даних;
10. *Desktop* – настільний;
11. *Endpoint* – кінцева точка;

Словосполучення(collocation) у сфері інформаційних технологій також можна зустріти досить часто.

Словосполучення (collocation) – «це лексичне явище, яке має лінгвістичний і лексикографічний статус, а також корисність для статистичних парадигм природної мови. Вони охоплюють пари слів і фрази, які широко використовуються в мові, але до яких не застосовуються загальні синтаксичні чи семантичні правила «[28].

Ось кілька прикладів термінів в ІТ- сфері:

1. *Binaryfile* – бінарний файл;

2. *Cloudcomputing* – хмарні обчислення;
 3. *Datacenter* – центр обробки даних;
 4. *Draganddrop* – перетягування;
 5. *Helpdesk* – служба підтримки;
 6. *Mailserver* – поштовий сервер;
- 3) Морфема

Морфема – це найменша одиниця значення в мові. Це ґрунтовне поняття в лінгвістиці та морфології, що опановує будову слів. Морфемами можуть бути слова або частини слів (наприклад, префікси, суфікси та корені), які мають певне значення.

Префікси – це тип морфеми, яка додана на початку слова, щоб змінити або видозмінити його значення. Префікси є сукупною рисою багатьох мов і використовуються для утворення нових слів способом зміни основи семантики або кореня слова, до якого вони додаються.

Беручи до уваги ІТ-сферу найбільш вживаними є префікси, які походять з латині, а саме: *micro-*, *mini-*, *inter-* etc, а також префікси, які походять з Греції: *auto-*, *cyber-*, *anti-*, *meta-*:

- 1) *micro* – *microservice, microcontroller, microprocessor*;
- 2) *inter* – *interface, internet, intercom*;
- 3) *mini* – *minification, minidriver, minicomputer*;
- 4) *cyber* – *cybersecurity, cyberbullying, cyberattack*;
- 5) *auto* – *autodeploy, automation, autocomplete*;
- 6) *anti* – *antivirus, anti-spam, anti-fraud*;
- 7) *meta* – *metafield, metadata, metatag*;

Крім того, багато термінів в ІТ-сфері утворені за допомогою суфіксів.

Суфікси – це тип морфеми, доданий в кінці терміна для утворення похідного слова, вказуючи на граматичну категорію (а саме: час, спосіб, особу чи число), відмінкові відношення, а також інші значення. Суфікси можуть змінювати лексичне значення основного слова.

Найбільш поширеними є суфікси *-ware*, *-ment*, *-tion*, *-er*,

Приклади загальноновживаних слів у ІТ-сфері побудованих з суфіксами:

- 1) *-ware* – *hardware, software, middleware, freeware*;
- 2) *-ment* – *development, deployment, management, environment*;
- 3) *-tion* – *encryption, automation, application, authentication*;
- 4) *-er* – *programmer, manager, provider, browser*;

У підсумку, можна сказати, що терміни зі сфери інформаційних технологій утворюються за допомогою таких способів як аббревіатури, складні терміни (compound nouns), словосполучення та певні префікси та суфікси.

1.3.3. Класифікація ІТ-термінів за семантичними критеріями.

Терміни сфери інформаційних технологій можна класифікувати за різними семантичними категоріями відповідно до їхніх значень та функцій у сфері інформаційних технологій.

1. *Hardware*

Hardware (апаратне забезпечення) – це фізичні компоненти комп'ютера. Апаратне забезпечення комп'ютера – це будь-яка частина комп'ютера, до якої ми можемо доторкнутися.

Це область, що охоплює різні аспекти, включаючи процесори, пам'ять, зберігання даних, мережеві пристрої і периферійні пристрої.

Розгляньмо деякі приклади таких термінів:

Harddrive (жорсткий диск) – апаратний компонент, який зберігає весь цифровий контент

Memorycardreader – невеликий пристрій, який використовується для доступу, читання, копіювання та резервного копіювання даних з різноманітних карт пам'яті

CPU (CentralProcessingUnit) – це місце комп'ютерної обробки даних.

RAM (Random Access Memory) – це тимчасовий блокнот, з якого комп'ютер надсилає інформацію на диск або в місце зберігання інструкцій з інших пристроїв введення.

DASD (Direct Access Storage Device) – це вторинний пристрій зберігання даних, що зберігає дані в дискретних місцях з унікальною адресою, таких як жорсткі диски, оптичні накопичувачі та більшість магнітних накопичувачів.

2. *Software*

Програмне забезпечення – це набір інструкцій, процедур і документації, які виконують різні завдання в комп'ютерній системі. Простішими словами це все, що вказує апаратному забезпеченню, що і як робити, включаючи комп'ютерні програми та додатки на телефоні. Воно включає в себе різноманітні типи програм, від операційних систем до драйверів до застосунків різного призначення.

Розгляньмо основні терміни, які можна класифікувати як програмне забезпечення:

Compiler – програма, яка транслює високорівневу програму в незалежну.

API (application programming interface) – інтерфейс для взаємодії між двома програмами. API - це доступний спосіб витягувати та обмінюватися даними всередині організації та між організаціями.

PWA (Progressive Web Application) – це тип веб-застосунку, який може працювати як веб-сторінка і як мобільний додаток на будь-якому пристрої.

Runtime – період, протягом якого програма або програмний додаток працює і виконує свої завдання на комп'ютері або сервері

UI (User Interface) – місце взаємодії та спілкування людини з комп'ютером у пристрої. Сюди можна віднести екрани дисплеїв, клавіатури, та мишку. Спосіб, за допомогою якого користувач взаємодіє з програмою або веб-сайтом.

3. *Webtechnologies*

Веб-технології – це різні інструменти і методи, які використовуються в процесі комунікації між різними типами пристроїв через Інтернет. Ця область охоплює багато складових, включаючи програмне забезпечення, мережеві протоколи, стандарти інтерфейсів користувача та багато іншого.

Розгляньмо терміни, які використовуються у контексті веб-технологій:

HTML (Hyper Text Markup Language) – це стандартна мова розмітки для створення веб-сторінок

CSS (Cascading Style Sheets) – це мова програмування, яка використовується для визначення стилю веб-сайту разом з HTML.

Website – це сукупність веб-сторінок, розміщених на веб-сервері, до яких можна отримати доступ за допомогою веб-браузера через Інтернет

Wireframe – двовимірна ілюстрація інтерфейсу сторінки, яка фокусується на розподілі простору та пріоритетах контенту, доступних функціях і передбачуваній поведінці.

XML (Extensible Markup Language) – це мова розмітки та формат даних, що допомагає зберігати та передавати дані.

4. *Software Development/ Testing*

Розробка програмного забезпечення – це сукупність комп'ютерних наук, які допомагають створювати, проектувати, розгортати та підтримувати програмного забезпечення. Цей процес включає в себе низку етапів та вимагає співпраці розробників, тестувальників, і часто інших фахівців.

Розгляньмо одні з основних термінів цієї категорії:

Debugging – це процес пошуку та виправлення помилок або багів у вихідному коді будь-якого програмного забезпечення.

Deployment – це механізм, за допомогою якого додатки, модулі, оновлення та патчі доставляються від розробників до користувачів.

Integration – відноситься до процесу об'єднання різних компонентів або систем для спільної роботи як єдиного цілого.

Endpoint – це віддалений обчислювальний пристрій, який обмінюється даними з мережею, до якої він підключений.

CTA (call to action) – підказка на веб-сайті, яка спонукає користувача виконати певну дію.

Favorite Icon – це іконка, яка з'являється у вкладці браузера вашого веб-сайту.

5. *Database and Analytics*

Database – це систематизоване або організоване зібрання пов'язаної інформації, що зберігається таким чином, щоб до неї можна було легко отримати доступ, знайти, керувати та оновлювати. Сьогодні бази даних використовуються для зберігання великої кількості динамічних веб-сайтів в Інтернеті.

Dataanalytics – це наука про аналіз необроблених даних для того, щоб робити висновки про інформацію. Багато методів і процесів аналізу даних були автоматизовані в механічні процеси та алгоритми, які працюють над необробленими даними для споживання людиною.

Основний аспект цієї області це надання ефективного та структурованого способу зберігання, управління та отримання доступу до інформації, так як аналітика та бази даних взаємодіють у багатьох сферах, забезпечуючи бізнесам та організаціям можливість приймати обґрунтовані рішення на основі доступних даних.

Розгляньмо найбільш поширеніші терміни, які вживаються у цій області:

SQL (Structuredquerylanguage) – мова програмування для зберігання та обробки інформації в реляційній базі даних.

Primarykey – це спеціальний стовпець (або комбінація стовпців) таблиці реляційної бази даних, призначений для унікальної ідентифікації кожного запису таблиці.

Relation– це ситуація, коли існує логічний зв'язок між двома або більше таблицями бази даних

Datamining – процес використання комп'ютерів і автоматизації для пошуку об'ємних даних для знаходження закономірностей і тенденцій, перетворення цих знахідок на бізнес-інсайти і прогнози.

6. Мережеві Технології (*Networking*)

Networking – це практика транспортування та обміну даними між вузлами через спільне середовище в інформаційній системі. Це важлива функція для постачальників послуг, бізнесу та споживачів у всьому світі, яка дозволяє їм ділитися ресурсами, користуватися або пропонувати послуги, а

також спілкуватися. Також, мережеві технології є важливим компонентом сучасного інформаційного світу і забезпечують з'єднання між комп'ютерами та іншими пристроями для обміну даними та ресурсами.

Розгляньмо ключові терміни, які використовуються в цілях обговорення мережевих технологій:

LAN (LocalAreaNetwork) – сукупність пристроїв, з'єднаних разом в одному фізичному місці, наприклад, у будівлі, офісі або будинку.

VOIP (VoiceoverInternetProtocol) – технологія, яка дозволяє здійснювати голосові дзвінки за допомогою широкосмугового інтернет-з'єднання замість звичайної (або аналогової) телефонної лінії.

WWW (WorldWideWeb) – це сукупність веб-сайтів, пов'язаних між собою в Інтернеті, які використовуються для обміну та пошуку інформації

Firewall – це пристрій мережевої безпеки, який відстежує вхідний і вихідний мережевий трафік і вирішує, дозволити чи заблокувати певний трафік на основі визначеного набору правил безпеки.

IP address – унікальний цифровий ідентифікатор для кожного пристрою або мережі, що підключається до інтернету

DNS (DomainNameSystem) – це з'єднання доменних імен з IP-адресами.

7. Безпека та Кібербезпека (*SecurityandCybersecurity*)

Cybersecurity – це будь-яка технологія, захід або практика для запобігання кібератакам або пом'якшення їхніх наслідків. Цей термін застосовується в різних контекстах, а саме для захисту комп'ютерів, серверів, мобільних пристроїв, електронних систем, мереж і даних від зловмисних атак. З розвитком інтернет-технологій та цифрової трансформації суспільства, кібербезпека стає ключовою галуззю для забезпечення конфіденційності, цілісності та доступності інформації.

Розгляньмо основні терміни:

Malware – це файл або код, що зазвичай передається мережею, який заражає, досліджує, викрадає або виконує практично будь-які дії, які потрібні зловмиснику

Encryption – це метод, за допомогою якого інформація перетворюється на секретний код, що приховує її справжнє значення

2FA (2-Factor Authentication) – метод безпеки управління ідентифікацією та доступом, який вимагає двох форм ідентифікації для доступу до ресурсів і даних.

Databreach – це кібератака, під час якої було здійснено несанкціонований доступ до чутливих, конфіденційних або інших захищених даних або їх розголошення.

DDos (Distributed Denial-of-Service) – це зловмисна спроба вплинути на доступність цільової системи, наприклад, веб-сайту або додатку, для законних кінцевих користувачів.

Phishing – це практика надсилання шахрайських повідомлень, які виглядають як такі, що надходять із законного та авторитетного джерела, як правило, через електронну пошту та текстові повідомлення.

Терміни у сфері інформаційних технологій можуть бути класифікованими за різними семантичними категоріями відповідно до їхніх функцій та значень галузі. Найчастіші з них є такі категорії як: апаратне забезпечення, програмне забезпечення, веб-технології, розробка програмного забезпечення, бази даних та аналітика даних. Усі термінологічні дані повинні мати реальне джерело. Це означає, що терміни з одномовних термінологічних праць вибирають з реального спеціалізованого дискурсу погодженого фахівцями. У випадку неологізму джерелом є автор який його пропонує.

Перейдімо до розгляду можливих способів перекладу ІТ-термінів.

1.4. IT-терміни в перекладацькій площині

Із розвитком IT-технологій та в період світової пандемії з'являється все більша необхідність перекладу, так як він є елементом міжкультурного спілкування, ділових відносин, науки та освіти.

Д. Кристал визначив переклад «як процес, в якому значення і вирази однієї мови (вихідної) узгоджується зі значенням іншої (цільової), незалежно від того, чи є носій мови усним, письмовим або підписаним» [25, с. 346].

«Процесом перекладу називають специфічну мовну діяльність, яка спрямована на якнайповніше відтворення в іншій мові змісту та форми іншомовного тексту» [6].

Для більш точного перекладу перекладачі застосовують перекладацькі стратегії. Лошер окреслює перекладацьку стратегію як «потенційно свідомий процес розв'язку проблеми, з якою зіштовхуються при перекладі тексту або будь-якого його сегмента» [31].

Для IT- термінів можна виділити такі способи перекладу як:

1. Еквівалентний або одиничний відповідник – еквівалентному перекладу відповідає значенняанглійського слова, яке повністю збігається іззначеннямодного українського слова. Такий вид перекладу доволіпоширений у перекладі термінів з англійської мови саме у сфері комп'ютерних наук, проте в українській мові існує не надто велика кількість відповідників у цій галузі [9]. До прикладів еквівалетного перекладу можна віднести такі терміни як: *library* – *бібліотека*; *task* – *завдання*; *error* – *помилка*;

2. Транскодування – це перекладацька стратегія, при якій звукова чи графічна форма слова вихідної мови передається засобами абетки мови перекладу.

Розрізняють чотири види транскодування:

1) «транскрибування – звукова форма слова вихідної мови передається літерами мови перекладу, до прикладу: *deadline* – *дедлайн*»;

2) транслітерування – слово вихідної мови передається по літерах, наприклад: *metaobject* – *метаоб'єкт* ;

3) «змішане транскодування – переважне застосування транскрибування з елементами транслітерування, наприклад: *interface* – *інтерфейс*»;

4) «адаптивне транскодування – відбувається тоді, коли форма слова у вихідній мові адаптується до фонетичної або граматичної структури мови перекладу, до прикладу: *programming* – *програмування*» [14, ст. 719].

3. Варіантні відповідники або контекстуальний переклад – це найпоширеніший вид перекладацьких відповідників, оскільки більшість слів (в тому числі значна кількість термінів) є однозначними, отже потребують під час перекладу вибору або утворення відповідника лексико-семантичного варіанта слова (терміна).

Варіантні відповідники можуть мати як однозначні слова, так і різні значення багатозначного слова. Варіантний відповідник передає, як правило, якесь одне значення слова вихідної мови, тобто кожний варіантний відповідник є перекладним еквівалентом якогось одного лексико-семантичного варіанта багатозначного слова [12].

Приклади варіантних забрати відповідників у ІТ-сфері : *opensource* – *відкритий код*, де *open* перекладено звичним відповідником *відкритий*, проте до слова *source* утворений відповідник – *код*; *helpdesk* – *служба підтримки*, до слова *help* дібраний звичний відповідник – *підтримка*, слово *desk* перекладено за допомогою утвореного відповідника *служба*.

4. Описовий переклад – цей спосіб передачі безеквівалентної лексики полягає в розкритті значення лексичної одиниці вихідної мови за допомогою розгорнутих словосполучень, які розкривають суттєві ознаки явища, яке позначається цією лексичною одиницею, тобто за допомогою її дефініції (визначення) на мову перекладу.

Недоліком описового перекладу є його громіздкість і багатослівність. Тому найбільш успішно цей спосіб перекладу застосовується в тих випадках, де можна обійтися порівняно коротким поясненням [4].

Приклади перекладу за допомогою описового способу: *backlog* – виділений список задач, який планується бути виконаним впродовж певного періоду часу; *commit* – дія збереження коду в репозиторії.

Отже, найбільш поширеними шляхами перекладу термінів комп'ютерної науки є описовий переклад, так як не всі терміни мають свої відповідники в українській мові, варіантні відповідники та еквівалентний переклад, а також транскодування.

Висновки до Розділу 1

Із розвитком науки та технологій розвиваються й терміносистеми, що призводить до появи нових термінів. Терміносистема та термін пов'язані один з одним. Проаналізувавши весь матеріал можна дійти висновку, що терміни – це неподільні одиниці з єдністю форми і змісту: тому терміни не можна зводити ні до концепту, ні до простого позначення відокремленого від його змісту.

Форма і зміст терміна мають тематичну специфіку; як наслідок лексична одиниця є терміном лише за умови її приналежності до певної галузі. Дослідження поняття «термін» є важливим аспектом у роботі перекладача, саме тому потрібно вирізняти усі його ознаки. Основними ознаками терміна є точність, дефінітивність, системність, номінативність та однозначність. Структура і семантика терміна також відіграють важливу роль у розумінні термінотворення.

Такі лінгвістичні аспекти, як формування концептів, структурні особливості та семантична класифікація, виділяють закономірності, домінуючі типи концептуального формування та розуміння в цій галузі. З кожним роком все більше і більше нових технологій з'являється створюючи нові терміни у сфері інформаційних технологій. Комп'ютерні терміни класифікуються за семантичними категоріями зважаючи на їхні функції та значення у сфері. Найчастіші з них є такі категорії як: апаратне забезпечення,

програмне забезпечення, веб-технології, розробка програмного забезпечення, бази даних та аналітика даних.

ІТ-терміни утворюються за допомогою своєї особливої структури: аббревіатури, складні терміни, словосполучення, префікси та суфікси.

Семантична сутність терміносистем складається з таких процесів як: звуження спеціалізації номінативного значення слова, метафоричне переосмислення одного із значень та розрив семантичного зв'язку між значенням полісемантичного слова і утворення омонімів.

Таким чином, структурно-семантичні властивості є основними критеріями розгляду парадигми терміна.

Перекладу ІТ- термінів потрібно приділяти значну увагу, так як це доволі специфічна лексика, яка може бути зрозуміла не всім. Найпоширенішими способами перекладу термінів комп'ютерних наук є описовий переклад, варіантні відповідники, еквівалентний переклад та всі види транскодування.

РОЗДІЛ 2. ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ ТЕРМІНІВ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

2.1. Переклад простих термінів

Помітно, що взаємодія англійської мови з українською в лінгвістиці виявляється не лише у процесі запозичення англіцизмів, але й у виявленні сучасних тенденцій у вивченні та адаптації технічної лексики. Особливо це стосується сфери інформаційних технологій, де швидкі темпи розвитку вимагають постійного впровадження нових термінів та концепцій. Згідно з аналізом утворення та перекладу ІТ-термінів проведеним у теоретичному розділі можна стверджувати, що найбільш поширеними способами перекладу ІТ-термінів є еквівалентний переклад, варіантні відповідники, транскодування та описовий переклад.

Прості терміни – це основні лексичні одиниці, які не мають складної структури не підлягають подальшому розширенню чи ускладненню шляхом додавання афіксів, словосполучень чи інших лінгвістичних елементів. Ці терміни зазвичай складаються з кореня та можуть вживатись для позначення базових концепцій, явищ чи об'єктів.

Однією з головних особливостей простих термінів є їхній зрозумілий семантичний об'єм, який не потребує додаткових пояснень чи визначень.

Прості терміни використовуються для визначення загальних понять і є важливим елементом мовлення у всіх сферах, від повсякденного спілкування до наукових та технічних текстів. Їхній недеталізований характер дозволяє швидше та ефективніше спілкуватися, особливо при введенні нових понять або взаємодії з різними аудиторіями. Прості терміни становлять основу лексичного складу мови і відіграють важливу роль у забезпеченні ясності та зрозумілості мовлення.

Розгляньмо на практиці прості терміни та способи їх перекладу.

1. *Array* – *масив* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
2. *String* – *рядок* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
3. *Flow* – *процес* (спосіб перекладу: варіантний відповідник)
4. *Install* – *встановлювати* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
5. *Font* – *шрифт* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
6. *Mouse* – *мишка* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
7. *Window* – *вікно* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
8. *Data* – *дані* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
9. *Domain* – *домен* (спосіб перекладу: транскодування)
10. *Protocol* – *протокол* (спосіб перекладу: транскодування)
11. *Spam* – *спам* (спосіб перекладу: транскодування)
12. *Cursor* – *курсор* (спосіб перекладу: транскодування)
13. *Menu* – *меню* (спосіб перекладу: транскодування)
14. *Worm* – *шкідлива програма, яка самовідтворюється, автоматично поширюючись мережею* (спосіб перекладу: описовий переклад)
15. *Scrum* – *гнучкий фреймворк управління проектами* (спосіб перекладу: описовий переклад)
16. *Cache* – *кеш* (спосіб перекладу: транскодування)
17. *Service* – *сервіс* (спосіб перекладу: транскодування)
18. *Virus* – *вірус* (спосіб перекладу: транскодування)
19. *Zip* – *архів, який вміщає в себе файли і папки у зжатому вигляді* (спосіб перекладу: описовий переклад)
20. *Agile* – *гнучка методологія менеджменту для розробки ПЗ* (спосіб перекладу: описовий переклад)
21. *Program* – *програма* (спосіб перекладу: еквівалентний переклад)
22. *Patch* – *внести зміни* (спосіб перекладу: варіантний відповідник)
23. *Stroke* – *штрих* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
24. *Fill* – *заливка* (спосіб перекладу: варіантний відповідник)
25. *Align* – *вирівнювати* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

- 26. *Canvas* – *полотно* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
- 27. *Cloud* – *хмара* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
- 28. *Loop* – *цикл* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
- 29. *Bug* – *баг, помилка в коді чи програмі, через яку функціонал працює не так як потрібно* (спосіб перекладу: транскодування + описовий переклад)
- 30. *Port* – *порт* (спосіб перекладу: транскодування)

Було проаналізовано 30 термінів ІТ-сфери. З них 3 терміни перекладені використовуючи варіантний відповідник, 5 слів були перекладені за допомогою описового перекладу, більшу частину термінів переклали застосовуючи такий спосіб перекладу як транскодування, а саме 10 слів та 13 термінів мали еквівалентний відповідник в українській мові. (див. рис. 1)

Проаналізувавши знайдені та вибрані ІТ-терміни можна зробити висновок, що більшість термінів вже мають еквівалентний відповідник через те, що широко використовуються не тільки у галузі інформаційних технологій, але й у інших сферах. Також за потреби точної передачі змісту можна використовувати й інші способи перекладу як транскодування, описовий переклад та варіантні відповідники. (див. рис. 1.1)

Прості терміни потрібно слідкувати та враховувати контекст, так як вони вживаються в багатьох інших сферах

Можна відзначити, що, незважаючи на їхню на перший погляд простоту, точність та правильне розуміння контексту є ключовими елементами успішного перекладу. Прості терміни можуть відображати основні поняття та концепції, і їх переклад повинен бути спрямованим на забезпечення чіткості та доступності для аудиторії.

Важливо враховувати, що прості терміни можуть мати варіативні значення в залежності від контексту. В перекладі слід зберігати як можна більше семантичних нюансів, адаптуючи їх до лексичних особливостей цільової мови. Орієнтація на аудиторію та врахування її фахового рівня є також важливим аспектом, щоб забезпечити зрозумілість перекладених термінів.

У кінцевому підсумку, успішний переклад простих термінів передбачає поєднання лінгвістичної точності, фахового розуміння теми та урахування відмінностей між культурами та мовами.

Використання еквівалентів для простих термінів дозволяє уникнути багатозначності. Це сприяє створенню єднанню мовної термінології в галузі та полегшує розуміння.

2.2. Переклад деривативних ІТ- термінів

У світі стрімкого розвитку інформаційних технологій, питання перекладу деривативних термінів стає важливим в аспекті вивчення і використання термінології цієї галузі. Деривативні ІТ-терміни є похідними від основних термінів, що визначають ключові концепції та технології. Враховуючи динамічні зміни в сфері ІТ, актуальність правильного та точного перекладу цих деривативів націлена на відтворення новітніх ідей та концепцій в українській мові.

Деривативні терміни представляють собою лексичні одиниці, які утворюються шляхом додавання афіксів, таких як префікси, суфікси чи інші морфеми, до базових слів або коренів. Цей процес дозволяє розширювати та уточнювати семантику вже існуючих термінів, надаючи їм нові відтінки значень чи адаптуючи до конкретного контексту.

Деривативи впроваджуються для вираження різноманітних відтінків смислу, підсилення конкретності та розширення обсягу термінів у мовленні. Вони грають важливу роль у термінологічному апараті різних галузей, забезпечуючи точність та адекватність вираження понять в різних контекстах.

Деривативні терміни розширюють лексичний запас мови, сприяючи ефективному та чіткому вираженню ідей, особливо в умовах постійного розвитку та зміни в різних сферах знань. Їхня гнучкість і здатність адаптуватися до нових умов роблять їх важливим інструментом для точного та динамічного мовлення.

У цьому контексті дослідження перекладу деривативних ІТ-термінів набуває особливої вагомості, дозволяючи визначити ефективні та точні стратегії перекладу для забезпечення належного розуміння і використання цих термінів в українському контексті.

Розгляньмо приклади перекладу термінів утворених за допомогою префіксів.

2.2.1. Переклад деривативних термінів утворених за допомогою префіксів.

Префікси є важливим елементом мовної структури, що додається до початку слова та змінює його значення. Вони розширюють та уточнюють семантику базових слів, вносячи додаткові нюанси чи змінюючи їхню конотацію. Префікси грають ключову роль у формуванні термінології різних галузей знань, дозволяючи точно виражати поняття та адаптувати мовлення до конкретних умов чи потреб спілкування.

Використання префіксів надає мовленню гнучкість та можливість диференціації термінів в залежності від контексту. Це сприяє створенню багатофункціонального термінологічного апарату, необхідного для належного вираження ідей та понять у різних областях знань.

Префікси виступають не лише як лінгвістичний інструмент, але й як засіб точного та ефективного комунікації в умовах постійного розвитку мови та технологій. Вони є важливим компонентом творення нових слів та термінів, що віддзеркалюють сучасні реалії та сприяють розвитку мовленнєвого апарату.

Здебільшого утворення нових термінів відбувається за допомогою додавання різних префіксів до вже наявного слова. Саме надання додаткового або нового значення чи визначення терміну є ключовою роллю префіксів у галузі семантики. Префікси, власне кажучи, надають словам своєрідні властивості, а також можуть змінювати їхній тон або стиль. Таким чином, додаючи префікси до наявних слів ми можемо розширити мовний запас та створити нову термінологію надаючи словам нових значень. Сфера ІТ-

технологій не є виключенням, нові терміни утворюються за допомогою додавання префіксів.

У контексті ІТ-термінології префікси є важливими засобами створення чіткої та конкретної мови, що полегшує розуміння та комунікацію серед фахівців. Їхня роль полягає у тому, щоб точно визначати специфічні аспекти технологічних концепцій, що робить їх невід'ємною частиною професійної лексики в даній галузі.

Найбільш розповсюдженими префіксами саме у галузі інформаційних технологій є: *-meta*; *-anti*; *-micro*; *-auto*; *- cyber*; *- inter*; *-mini*.

Розгляньмо приклади утворення термінів за допомогою цих **префіксів**:

1. *Metafield* – *метанполе* (спосіб перекладу: транскодування)
2. *Metadata* – *метадані* (спосіб перекладу: транскодування)
3. *Metatag* – *метатеґ* (спосіб перекладу: транскодування)
4. *Microservice* – *мікросервіс* (спосіб перекладу: транскодування)
5. *Microcontroller* – *мікроконтролер* (спосіб перекладу: транскодування)
6. *Microprocessor* – *мікропроцесор* (спосіб перекладу: транскодування)
7. *Microdata* – *мікродані* (спосіб перекладу: транскодування)
8. *Microblog* – *мікроблог* (спосіб перекладу: транскодування)
9. *Cybersecurity* – *кібербезпека* (спосіб перекладу: транскодування)
10. *Cyberbullying* – *кібербулінг* (спосіб перекладу: транскодування)
11. *Cyberattack* – *кібератака* (спосіб перекладу: транскодування)
12. *Cybercrime* – *кіберзлочинність* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
13. *Cybernetics* – *кібернетика* (спосіб перекладу: транскодування)
14. *Automation* – *автоматизація* (спосіб перекладу: транскодування)
15. *Autocomplete* – *автозаповнення* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
16. *Autofill* – *автозаповнення* (спосіб перекладу: транскодування)

17. *Autoresponder* – *автовідповідач* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
18. *Autoencoder* – *автокодер* (спосіб перекладу: транскодування)
19. *Autopilot* – *автопілот* (спосіб перекладу: транскодування)
20. *Antivirus* – *антивірус* (спосіб перекладу: транскодування)
21. *Anti-spam* – *антиспам* (спосіб перекладу: транскодування)
22. *Antispoofing* – *антиспуфінг* (спосіб перекладу: транскодування)
23. *Anti-pattern* – *антишаблон* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
24. *Anti-tamper* – *захист від несанкціонованого доступу* (спосіб перекладу: описовий переклад)
25. *Anti-fraud* – *антифрод* (спосіб перекладу: транскодування)
26. *Anti-keylogger* – *тип програмного забезпечення розроблений для виявлення автоматичного натискання на клавіатуру* (спосіб перекладу: описовий переклад, так як в українській мові немає еквіваленту)
27. *Interface* – *інтерфейс* (спосіб перекладу: транскодування)
28. *Internet* – *інтернет* (спосіб перекладу : транскодування)
29. *Internetworking* – *мережевий зв'язок* (спосіб перекладу : варіантний відповідник)
30. *Intercom* – *домофон* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
31. *Interoperability* – *сумісність* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
32. *Interconnectivity* – *взаємозв'язок* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
33. *Interpreter* – *інтерпретатор* (спосіб перекладу: транскодування)
34. *Miniaturization* – *мініатюризація* (спосіб перекладу: транскодування)
35. *Minification* – *мініфікація* (спосіб перекладу : транскодування)
36. *Minicomputer* – *міні-комп'ютер* (спосіб перекладу: транскодування)
37. *Minidriver* – *міні-драйвер* (спосіб перекладу: транскодування)

38. *Debug* – налагоджувати (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

Було знайдено та проаналізовано 38 термінів ІТ-сфери утворених за допомогою префіксів, з яких 2 терміни були перекладені описовим перекладом, 27 термінів перекладені таким способом як транскодування, 7 термінів мали еквівалентний відповідник та 1 термін був перекладений використовуючи варіантний відповідник (див. рис. 2).

Перекладаючи терміни вживані у сфері інформаційних технологій, які утворенні за допомогою префіксів, можна дійти висновку, що найбільш частим способом перекладу таких термінів є транскодування. Більшість префіксів запозичені з інших мов, тому перекладаючи такі терміни на українську мову ми не можемо змінити їх, так як вони є сталими. Одне з ключових завдань при перекладі таких термінів є передача семантики та властивостей термінів. Таким чином, при перекладі ми не шукаємо еквівалентного відповідника, а створюємо нове слово з урахуванням префіксів. Транскодування здійснюється задля збереження основного значення слова, проте разом із адаптацією до граматичних і структурних особливостей цільової мови. Проте, еквівалентний спосіб перекладу може бути використаним також, якщо у цільовій мові (тобто українській) уже є еквівалентний відповідник до слова з вихідної мови (див. рис. 2.1).

Перейдімо до розгляду термінів сфери інформаційних технологій, утворених за допомогою суфіксів.

2.2.2. Переклад деривативних термінів утворених за допомогою суфіксів.

Суфікси представляють собою ключовий елемент словотворчості, що додається до кінця слова для створення нових форм та визначення їхніх граматичних чи лексичних властивостей. Вони використовуються для утворення різноманітних слів, доповнюючи та розширюючи словниковий запас мови.

Використання суфіксів дозволяє змінювати граматичні форми слів, щоб вони відповідали різним частинам мовлення, таким як числі, відмінку чи часі. Крім того, суфікси можуть надавати новим словам додаткові лексичні значення або вказувати на певні групи слів.

Суфікси відіграють важливу роль у розвитку мови, допомагаючи адаптувати її до змін у суспільстві та виражати нові концепції чи поняття. Вони є ефективним засобом розширення лексичного складу мови та формування мовленнєвого апарату для точного та зручного вираження ідей та понять.

Суфікси використовуються для надавання терміну нового граматичного значення. Ключова роль суфіксів у галузі семантики – наголошення на різні граматичні або семантичні аспекти слова. Саме тому, за допомогою суфіксів можна визначити частину мови слова, також вказувати на граматичні елементи, а саме: число, рід та відмінок.

В свою чергу, суфікси надають наявним словам нові значення, тим самим утворюючи нові терміни або надаючи існуючим словам нових відтінків. У цілому, суфікси в ІТ-термінології допомагають у створенні конкретних та адаптованих до тексту термінів, що є важливим для ефективного спілкування та передачі інформації в цій швидкозмінній та технологічно насиченій галузі.

Найбільш поширеними суфіксами у сфері комп'ютерних технологій є: *ware-*; *tion-*; *ment-*; *er-*;

Наведемо нижче приклади перекладу термінів утворених за допомогою вище перелічених **суфіксів**:

1. *Software* – програмне забезпечення (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

2. *Hardware* – апаратне забезпечення (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

3. *Middleware* – проміжне програмне забезпечення (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

4. *Malware* – зловмисне програмне забезпечення (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
5. *Spyware* – шпигунське програмне забезпечення (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
6. *Shareware* – умовно-безкоштовне програмне забезпечення (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
7. *Freeware* – безкоштовне програмне забезпечення (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
8. *Courseware* – курсове забезпечення (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
9. *Workstation* – робоча станція (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
10. *Authentication* – аутентифікація (спосіб перекладу: транскодування)
11. *Integration* – інтеграція (спосіб перекладу: транскодування)
12. *Application* – додаток (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
13. *Optimization* – оптимізація (спосіб перекладу: транскодування)
14. *Virtualization* – віртуалізація (спосіб перекладу: транскодування)
15. *Automation* – автоматизація (спосіб перекладу: транскодування)
16. *Vizualisation* – візуалізація (спосіб перекладу: транскодування)
17. *Authorization* – авторизація (спосіб перекладу: транскодування)
18. *Organization* – організація (спосіб перекладу: транскодування)
19. *Customization* – кастомізація (спосіб перекладу: транскодування)
20. *Implementation* – впровадження (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
21. *Configuration* – налаштування (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
22. *Encryption* – шифрування (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
23. *Migration* – міграція (спосіб перекладу: транскодування)
24. *Validation* – валідація (спосіб перекладу: транскодування)

25. **Normalization** – нормалізація (спосіб перекладу: транскодування)
26. **Communication** – комунікація (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
27. **Transaction** – транзакція (спосіб перекладу: транскодування)
28. **Notification** – сповіщення (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
29. **Collaboration** – співпраця (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
30. **Standartization**– стандартизація (спосіб перекладу: транскодування)
31. **Development** – розробка (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
32. **Deployment** – розгортання (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
33. **Management** – менеджмент (спосіб перекладу: транскодування)
34. **Implement** – впровадження (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
35. **Enhancement** – покращення (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
36. **Document** – документ (спосіб перекладу: транскодування)
37. **Assessment** – оцінка (спосіб перекладу: варіантний відповідник)
38. **Requirement** – вимога (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
39. **Fragment** – фрагмент (спосіб перекладу: транскодування)
40. **Refinement** – процес додавання та уточнення деталей (спосіб перекладу : описовий переклад)
41. **Developer** – розробник (спосіб перекладу: еквівалентний переклад)
42. **Compiler** – компілятор (спосіб перекладу: транскодування)
43. **Programmer** – програміст (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
44. **Debugger** – налагоджувач (спосіб перекладу: еквівалентний переклад)

- 45. *Browser* – браузер (спосіб перекладу: транскодування)
- 46. *Scanner* – сканер (спосіб перекладу: транскодування)
- 47. *Tracker* – трекер (спосіб перекладу: транскодування)
- 48. *Optimizer* – оптимізатор (спосіб перекладу: транскодування)
- 49. *Buffer* – буфер (спосіб перекладу: транскодування)
- 50. *Server* – сервер (спосіб перекладу: транскодування)
- 51. *Header* – верхня частина сайту з основною інформацією про компанію (спосіб перекладу: описовий переклад)
- 52. *Footer* – нижня частина сайту з основною інформацією про компанію, а також навігацією по сайту (спосіб перекладу: описовий переклад)

Було проведено аналіз знайдених 52 термінів, вживаних у ІТ-сфері, утворених в наслідок додавання суфіксів. З них 3 терміни були перекладені описовим способом перекладу, був дібраний 1 варіантний відповідник та 48 термінів були порівно перекладені використовуючи такі способи перекладу як транскодування та еквівалентний відповідник. (див. рис. 3)

Проаналізувавши переклад ІТ-термінів утворених за допомогою різноманітних суфіксів можемо зробити висновок, що найбільш вдалими способами перекладу є транскодування та еквівалентний відповідник. Так як і для перекладу ІТ-термінів, утворених за допомогою префіксів, для термінів утворених в наслідок додавання суфіксів необхідна передача основного значення слова. Також одним із головних аспектів перекладу таких слів є дотримання граматичних та семантичних властивостей терміна. Задля досягнення найкращого результату в забезпеченні коректного та однозначного перекладу найбільше використовують саме такі способи як: транскодування та еквівалентний відповідник (див. рис. 3.1.).

2.3. Переклад термінів, утворених шляхом аббревіації

Абревіатури використовуються для полегшення письмової та усної комунікації і, зазвичай, є специфічними для окремих мов. Деякі аббревіатури є міжнародного зразку і прийняті для запозичення іншими мовами та повинні бути перекладені так само як і існують у вихідній мові. Загалом люди не пов'язані з ІТ-сферою можуть не знати та не розуміти своєрідних особливостей термінології цієї сфери. Проте, перекладаючи такі терміни потрібно передати їх значення точно, однозначно та зрозуміло.

Беручи до уваги специфіку роботи в ІТ-галузі, аббревіація є найшвидшим способом передачі інформації між командами ІТ-спеціалістів, що допомагає не помилитись у найважливіших ситуаціях.

Розглянемо приклади перекладу термінів, які за структурою є **аббревіатурами**:

1. *API (Applicationprogramminginterface) – АПІ, набір інструментів для спілкування двох додатків* (спосіб перекладу: транскодування та описовий переклад)

2. *CRM (CustomerRelationshipManagement) – СРМ, управління відносинами з клієнтами* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

3. *PM (Project Manager) – ПМ, проєкт-менеджер* (спосіб перекладу: транскодування)

4. *BI (BusinessIntelligence) – процес збирання та аналізу даних бізнесу* (спосіб перекладу: описовий переклад)

5. *CEO (ChiefExecutiveOfficer) – CEO, головний виконавчий директор* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

6. *COO (ChiefOperatingOfficer) – COO, головний операційний директор* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

7. *DevOPs (акронім від development&operations) – ДевОПс, набір практик та методологій для пришвидшення роботи команди розробки разом*

із фахівцями обслуговування апаратного та програмного забезпечення (спосіб перекладу: описовий переклад)

8. *ERP (EnterpriseResourcePlanning) – планування ресурсів підприємства (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)*

9. *SSH (SecurityShell) – протокол захисту даних для відправки їх з та до віддаленого серверу (спосіб перекладу: описовий)*

10. *FTP (FileTransferringProtocol) – ФТП, протокол передачі даних між комп'ютерами (спосіб перекладу: описовий переклад)*

11. *IoT (InternetofThings) – інтернет речей, мережа із пристроями, які взаємозв'язані один з одним для передачі даних між собою (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник та описовий переклад)*

12. *ML (Machinelearning) – машинне навчання (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)*

13. *VM (VirtualMachine) – ВМ, віртуальна машина (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)*

14. *SLA (ServiceLevelAgreement) – угода про рівень послуг (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)*

15. *CDN (ContentDeliveryNetwork) – мережа доставки даних (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)*

16. *PAP (PasswordAuthenticationProtocol) – аутентифікація за паролем (спосіб перекладу: описовий переклад)*

17. *RAM (Ransom Access Manager) – пам'ять з довільним доступом (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)*

18. *SSD (SolidStateDrive) – SSD, твердотільний накопичувач (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)*

19. *Iaas (Infrasstructureas a service) – інфраструктура як послуга (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)*

20. *Saas (Softwareas a service) – програмне забезпечення як послуга (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)*

21. *Paas (Platformas a service)* – платформа як послуга (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

22. *Faas (Functionas a service)* – функція як послуга (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

23. *CTA (calltoaction)* – заклик до дії (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

24. *UX (UserExperience)* – досвід користувача (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

25. *USB (UniversalSerialBus)* – ЮСБ (спосіб перекладу: транскодування)

26. *IMAP (InternetMessage Access Protocol)* – мережевий протокол для доступу до електронної пошти (спосіб перекладу: описовий, так як існує багато мережевих протоколів, тому потрібно чітко вказувати який саме мається на увазі)

27. *PWA (ProgressiveWebApp)* – прогресивний веб застосунок (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

28. *MPA (MultipageApplication)* – багатосторінковий застосунок (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

29. *SPA (SinglePageApplication)* – односторінковий застосунок (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

30. *CPU (CentralProcessingUnit)* – ЦП, центральний процесор (спосіб перекладу: транскодування та еквівалентний переклад)

31. *GPU (GraphicProcessingUnit)* – графічний процесор (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

Було знайдено та проаналізовано 31 термін, який вживається у сфері інформаційних технологій, з яких 8 термінів було перекладено за допомогою описового перекладу, 3 були перекладені таким способом перекладу, як транскодування, перекладу варіантними відповідниками не було виявлено взагалі, 22 терміни були перекладені використовуючи еквівалентні відповідники (див. рис. 4).

Провівши аналіз способів перекладу абревіатур у сфері інформаційних технологій хочемо зазначити, що у більшості випадків абревіатури перекладаються за допомогою еквівалентного способу перекладу задля збереження точності значення термінів в іншій мові. Більше того, з метою спрощення комунікації та уникнення непорозумінь необхідно використовувати саме еквівалентний спосіб перекладу. Крім того, деякі абревіатури утворені за міжнародними стандартами, саме тому важливо не змінювати значень і уникати двозначності при перекладі.

Проте, потрібно зазначити, що іноді перекладаючи еквівалентом можна не до кінця донести правильну інформацію до співрозмовника, тому, якщо необхідно можемо використовувати й інші способи перекладу такі як: транскодування та описовий переклад, враховуючи контекст та специфіку (див. рис. 4.1.).

Транскодування також є доволі поширеним способом перекладу абревіатур, а саме його вид: транслітерація. У випадках коли існує велика різниця в алфавіті може використовуватись транслітерація. Це допомагає зручно відображати звуки однієї мови в алфавіті іншої, щоб користувачі могли правильно вимовляти та розуміти слова, назви, абревіатури та інше, які живаються в іншомовному контексті.

Абревіатури часто виникають з англійської мови, оскільки вона є мовою міжнародного спілкування та стандарту і часто використовується наукових чи технічних текстах. Зазвичай запозичені абревіатури зі сфери інформаційних технологій зберігають свій семантичний зміст оригіналу. До прикладу ІТ (InformationTechnology) в українському перекладі так і залишається ІТ (Інформаційні Технології).

У деяких випадках транскодування може відповідати міжнародним стандартам та уніфікованій термінології, що полегшує взаєморозуміння на міжнародному рівні.

Інколи може виникати потреба створювати нові аббревіатури або їхні відповідники, які краще відповідають лінгвістичним та культурним особливостям мови.

Описовий переклад також присутній у переклад аббревіатур, проте він має один недолік – це громіздкість. Переклад аббревіатур не завжди дає можливість для збільшення обсягу тексту. Унеможлиблює застосування описового перекладу такий недолік як : складні аббревіатури, які виражають концепції та технології, які ще не мають чіткого аналогу у цільовій мові.

Це особливо важко, коли концепції або технології є новими та унікальними, а також тоді, коли нові поняття та технології виникають швидко.

2.4. Переклад складних термінів вживаних у сфері інформаційних технологій

Складні терміни представляють собою слова або фрази, як утворюються шляхом комбінування коренів, словосполучень, афіксів чи перенесення слів з інших мов. Цей механізм терміноутворення використовується для точного та ефективного вираження нових концепцій, ідей або технічних аспектів, особливо в галузях науки, техніки та інформаційних технологій.

Шляхом поєднання різних лінгвістичних елементів, таких як корен, афікси, словосполучення, складні терміни стають потужними інструментами для створення термінології, яка відображає найновіші досягнення та концепції у різних сферах. Цей підхід сприяє точному та конкретному вираженню понять, забезпечуючи високу ступінь специфічності в термінологічному вживанні. Складні терміни є важливою частиною наукової та технічної мови, допомагаючи уникнути двозначності та уточнювати семантичні нюанси для зручного обміну інформацією у спеціалізованих галузях.

У зв'язку з розвитком технологій формування нових слів відбувається утворення терміна із двох наявних та всім відомих слів, які допоможуть чудово описати і надати правильного значення та визначення новому слову. Замість

того, щоб кожного разу пояснювати, що саме мається на увазі простіше буде утворити новий термін вже з наявних двох слів, який буде більш природнім для використання. Саме для цього використовують складні терміни. Проте, перекладаючи такі слова окремо можна отримати зовсім інші значення термінів, відмінні від тих, які будуть у результаті перекладу складних термінів, тому що без певного контексту термін може бути сприйнятий із хибним уявленням та нерозумінням про що саме йде мова.

Розгляньмо приклади перекладу комп'ютерних термінів утворених за допомогою **основоскладання**:

1. *Username* – ім'я користувача (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
2. *Network* – мережа (спосіб перекладу: варіантний відповідник)
3. *Endpoint* – кінцева точка (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
4. *Framework* – каркас (спосіб перекладу: варіантний відповідник)
5. *Hypertext* – гіпертекст (спосіб перекладу: транскодування)
6. *Hyperlink* – гіперлінк (спосіб перекладу: транскодування)
7. *Cybersecurity* – кібербезпека (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
8. *Database* – базаданих (спосіб перекладу: транскодування)
9. *Gateway* – шлюз (спосіб перекладу: варіантний відповідник)
10. *Desktop* – десктоп (спосіб перекладу: транскодування)
11. *Deadline* – дедлайн (спосіб перекладу: транскодування)
12. *Backbone* – термін, який часто використовується для опису основних мережевих з'єднань, що складають Інтернет або іншу велику мережу (спосіб перекладу: описовий переклад)
13. *Backlog* – список визначених задач, виконання яких буде свідчити про готовність продукта (спосіб перекладу: описовий переклад)
14. *Troubleshooting* – вирішення проблем (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

15. *Workflow* – *робочий процес* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
16. *Breadcrumbs* – *хлібні крихти* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
17. *Enterprise* – *підприємство* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
18. *Crowdsourcing* – *передача деяких виробничих функцій невизначеній групі осіб* (спосіб перекладу: описовий переклад)
19. *Wireframe* – *каркас* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
20. *Sandbox* – *пісочниця* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
21. *Forefront* – *передній план* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
22. *Frontend* – *публічна частина веб-сайту, додатку, програми з яким взаємодіє користувач* (спосіб перекладу: описовий переклад)
23. *Backend* – *серверна частина веб-сайту, додатку та програми, яка схована від очей користувача* (спосіб перекладу: описовий переклад)
24. *Bandwidth* – *пропускна здатність* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
25. *Chatbot* – *чатбот* (спосіб перекладу: транскодування)
26. *Firewall* – *брандмауер* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
27. *Interface* – *інтерфейс* (спосіб перекладу: транскодування)
28. *Keyword* – *ключове слово* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
29. *Mainframe* – *комп'ютер звичайних розмірів* (спосіб перекладу: описовий переклад)
30. *Pop-up* – *вікно, яке впливає при натисканні на певну кнопку чи при виконанні певної дії* (спосіб перекладу: описовий переклад)
31. *Prototype* – *прототип* (спосіб перекладу: транскодування)
32. *Roadmap* – *дорожня карта* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

33. *Sitemap* – *карта сайту* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

34. *Standup* – *стендап* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

35. *Workshop* – *семінар* (спосіб перекладу: варіантний відповідник)

36. *Hotfix* – *швидке виправлення* (спосіб перекладу: варіантний відповідник)

Було вибрано та проаналізовано 36 ІТ-термінів, які за своєю граматичною структурою є складними термінами. З них варіантним відповідником перекладено 4 терміни, описовий переклад був застосований до 7 термінів, транскодуванням перекладено 8 термінів, а за допомогою еквівалента було перекладено 16 термінів. (див. рис. 5)

Відповідно до аналізу способів перекладу складних іменників можна зробити висновок, що більшість термінів вже мають свої еквівалентні відповідники в українській мові і це буде найкращим способом перекладу таких слів. Транскодування також досить поширений спосіб перекладу складних іменників у сфері інформаційних технологій, який застосовується до слів в яких відсутнє відповідне поняття та немає еквівалентного відповідника. Проте, деякі з них все ж таки потрібно було перекладати іншими способами (див. рис. 5.1.).

Складні іменники часто мають точне та специфічне значення в оригіналі, тому що ціль створення таких термінів це вже існуюче чи тільки утворене поняття в якого є значення але ще немає чіткої та ясної назви, саме тому і виникає потреба для утворення складних іменників.

Таким чином вживання еквіваленту допомагає забезпечити точність та зберегти зрозумілість перекладу.

Також для забезпечення найбільшої точності для перекладу вживається транскодування. Замість того, щоб шукати еквівалент чи варіантний відповідник, доволі часто найкращим способом є транскодування.

Якщо термін вже використовувався в певному контексті, введення нової назви може бути непрактичним та незрозумілим для аудиторії. Враховуючи ці

фактори транскодування може бути доцільним способом перекладу складних іменників.

Кожен компонент слова має своє власне значення, і їх комбінації визначає загальний сенс терміну.

2.5. Переклад термінів – словосполучень, що функціонують у сфері інформаційних технологій

Словосполучення використовуються задля точної передачі значень та думок, оскільки вони дають більше контексту та певного змісту, про що саме йде мова.

Більше того, використовуючи словосполучення можна покращити комунікацію між ІТ-спеціалістами та командами. Усі співрозмовники та учасники комунікації будуть мати одне і те ж розуміння вживаних у розмові термінів, так як важко досягнути двозначності у сталих виразах, які мають певне специфічне значення. Переклад ІТ-словосполучень – доволі складний процес, який вимагає вміння зберігати сенс, структуру та контекст, а також враховувати культурні особливості мов. Вибір підходу залежить від конкретного випадку та важливості збереження різноманітних аспектів мовного виразу.

Розглянемо приклади перекладу **словосполучень** вживаних у сфері інформаційних технологій:

1. *UserInterface* – *інтерфейс користувача* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

2. *UserExperience* – *досвід користувача* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

3. *Searchengine* – *пошукова система* (спосіб перекладу: варіантний відповідник)

4. *Opensource* – *відкритий код* (спосіб перекладу: варіантний відповідник)

5. *Moodboard* – дошка настрою (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
6. *End-user* – кінцевий користувач (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
7. *Mailservеr* – поштовий сервер (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
8. *Datamining* – видобуток даних (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
9. *Sysadmin* – системний адміністратор (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
10. *Toolbar* – панель інструментів (спосіб перекладу: варіантний відповідник)
11. *Adaptivedesign* – адаптивний дизайн (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
12. *Bigdata* – великі дані (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
13. *Dataanalytics* – аналіз даних (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
14. *DefinitionofDone* – критерії готовності (спосіб перекладу: варіантний відповідник)
15. *DefinitionofReady* – критерії завершеності (спосіб перекладу: варіантний відповідник)
16. *Drag&Drop* – взаємодія з комп'ютерним інтерфейсом за допомогою мишки або сенсорного екрану для перетягування об'єктів (спосіб перекладу: описовий переклад)
17. *Full-stackdeveloper* – універсальний розробник, який має навички для роботи як із візуальною так і з серверною частиною (спосіб перекладу: описовий переклад)
18. *Functionalrequirements* – функціональні вимоги (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

19. *Non-functional requirements* – нефункціональні вимоги (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
20. *Landingpage* – лендинг (спосіб перекладу: транскодування)
21. *Legacysoftware* – успадкована система (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
22. *Mobileapp* – мобільний додаток (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
23. *Performancetesting* – тестування продуктивності (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
24. *Smoketesting* – димове тестування (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
25. *Pushnotification* – пуш- сповіщення (спосіб перекладу: транскодування)
26. *QualityAssurance* – забезпечення якості (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)
27. *Responsivewebdesign* – адаптивний дизайн (спосіб перекладу: варіантний відповідник)
28. *Securitytesting* – тестування безпеки (спосіб перекладу: еквівалентний переклад)
29. *Splash-screen* – заставка (спосіб перекладу: еквівалентний переклад)
30. *Techstack* – технічний стек (спосіб перекладу: транскодування)
31. *Unittesting* – юніт-тестування (спосіб перекладу: транскодування)
32. *Usabilitytesting* – юзабіліті-тестування (спосіб перекладу: транскодування)
33. *Userpersona* – персоналізований вигаданий користувач у дизайні та маркетингу для кращого розуміння цільової аудиторії (спосіб перекладу: описовий переклад)
34. *Userinterview* – інтерв'ю з користувачем (спосіб перекладу: еквівалентний переклад)

35. *Virtualassistant* – *віртуальний помічник* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

36. *Voiceassistant* – *голосовий помічник* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

37. *Webdevelopment* – *веб розробка* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

38. *Websitenavigation* – *навігація по вебсайту* (спосіб перекладу: еквівалентний відповідник)

Було знайдено та проаналізовано 38 словосполучень, вживаних у ІТ-сфері, з яких 3 терміни були перекладені описовим перекладом, 5 термінів перекладені таким способом як транскодування, 24 терміни мали еквівалент та 6 термінів були перекладені використовуючи варіантні відповідники (див. рис. 6).

Сфера ІТ-технологій доволі сильно поширена в Україні, саме тому велика частка термінів вже має свої еквівалентні і терміни, граматична структура яких словосполучення не є винятком. Більший відсоток перекладу таких слів належить саме такому способу перекладу, як пошук еквіваленту, так як такі терміни широко використовуються в українській мові. Переклад словосполучень вимагає від перекладача не лише знань мови, але й глибокого розуміння культурного контексту та внутрішнього зв'язку між словами. Словосполучення, часто маючи власну лексичну та граматичну єдність, стають викликом для збереження сенсу та структури при перенесенні в іншу мову.

Збереження семантичної цілісності словосполучення важливе, оскільки зміна порядку слів чи заміна одного слова може призвести до втрати точності або контексту. Для сфери інформаційних технологій такий випадок може призвести до критичної ситуації вирішення якої потребує великої затрати часу та сил як у ІТ-фахівців так і у бізнеса.

Одним із найкращих способів перекладу словосполучень є переклад еквівалентом. Оскільки спроба знайти аналогічні словосполучення в цільовій

мові, які точно відображають значення та контекст оригіналу надасть правильного сенсу терміну.

Проте інші способи перекладу також можуть бути присутні, так як галузь комп'ютерних технологій розвивається із космічною швидкістю, а для винайдення еквіваленту у цільовій мові потрібен деякий час (див. рис. 6.1.)

Для перекладу словосполучень можуть бути використані також і варіантні відповідники, оскільки еквівалент може бути важко знайти або взагалі бути відсутнім. Проте використовуючи такий спосіб потрібно пам'ятати про контекст вживання словосполучення та краще врахувати ситуацію.

Отже у контексті перекладу складні терміни є важливим елементом технічної термінології, особливо в сфері інформаційних технологій.

Під час перекладу складних термінів важливо враховувати не лише лексичні аспекти, але й зберігати технічну точність та передавати всі необхідні нюанси. Ефективний переклад допомагає сприяти зрозумінню складних концепцій та забезпечує стабільний обмін інформацією між фахівцями та аудиторією.

При взаємодії з складними термінами важливо також враховувати контекст їх використання, оскільки це може визначати конкретне значення терміну в даному випадку. Перекладачам та фахівцям у сфері термінології слід дбати про точність та послідовність при перекладі складних термінів для забезпечення ефективного сприйняття технічної інформації.

У контексті перекладу складні терміни є важливим елементом технічної термінології, особливо в сфері інформаційних технологій, так як складні терміни часто складаються з кількох компонентів, об'єднаних для точного вираження певного концепту чи технічної характеристики.

Висновки до Розділу 2

Під час нашого дослідження було проаналізовано 230 термінів, що використовуються у сфері інформаційних технологій дібраних із технічних журналів «Techadvisor», «Sage Journals», «Science», а також із книжок «Herdingcats» by J. Hank Rainwater та «Scrum. The art of doing it twice the work in a half a time» by Jeff Sutherland. Було з'ясовано, що при перекладі ІТ-термінів потрібно використовувати певні перекладацькі техніки. Отримані дані нашого дослідження демонструють, що відповідно до різних граматичних структур будуть використовуватись різні способи перекладу. Для перекладу простих термінів найдоцільнішим способом є еквівалентні відповідники, у зв'язку з тим, що широко використовуються й у інших галузях. Задля вдалого перекладу абревіатур характерним способом перекладу є еквівалентні відповідники, що дають можливість точно передати значення терміна.

Проаналізувавши переклад ІТ-термінів утворених за допомогою префіксів, можна дійти висновку, що найдоцільнішим способом перекладу таких термінів є транскодування. У зв'язку з тим, що префікси, які притаманні галузі комп'ютерних технологій є запозиченими з інших мов, тому їхні значення та правопис повинні бути однаковими, як у вихідній так і у цільовій мовах. Задля вдалого перекладу термінів вживаних в ІТ-сфері та утворених внаслідок додавання суфіксів потрібно використовувати такі способи перекладу як транскодування та еквівалентний відповідник. Ці способи надають можливість досягнути точності та чіткості при перекладі.

Складні іменники та словосполучення займають велику частку від усіх термінів у сфері інформаційних технологій. Проаналізувавши їхні способи перекладу можна стверджувати, що більша частина має еквівалентні відповідники в українській мові, саме тому це і є найкращим шляхом перекладу. А для тих слів, в яких немає відповідників найдоцільнішим способом буде транскодування. Результати нашого дослідження свідчать, що найбільш вживаним способом перекладу є еквівалентний відповідник – 47,2%

від загальної кількості термінів. Переклад транскодуванням займає 32,8%, описовий переклад – 12,8% та варіантні відповідники були застосовані для перекладу 7,2% термінів (див. Додаток А).

Ці результати дозволяють визначити основні тенденції у використанні методів перекладу та вказують на значущість еквівалентних відповідників як основного засобу передачі термінологічних концепцій українською мовою в контексті інформаційних технологій.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У ході проведеного дослідження ми дійшли таких висновків:

Фахова мова є відкритою динамічною системою, процес формування якої не є завершеним. Навіть коли ми досягаємо певного рівня у створенні відповідної термінологічної бази, правил і закономірностей, формування та використання термінів, науково-технічний прогрес призводить до появи нових термінів. Найважливішою особливістю фахової мови є те, що поряд із загальномовними засобами вона оперує спеціальною лексикою, термінами як показником фахової приналежності. Фахова мова містить багато компонентів, одним із таких компонентів є термін.

Терміни являють собою неподільні одиниці, які мають єдиний характер як за формою, так і за змістом. З цього випливає, що терміни неможливо розглядати як концепти чи прості позначення, відокремлені від свого змісту. Форма і зміст терміна є предметно-специфічними, тому лексична одиниця є терміном лише тоді, коли вона належить до певної галузі. Термін і терміносистема залежать один від одного настільки, що не можуть існувати окремо. Вивчення такого поняття як «термін» є одним із основних аспектів у перекладацькій сфері, тому необхідно визначати всі його характеристики та ознаки.

Основні ознаки терміна: системність, точність, дефінітивність, номінативність, стилістична нейтральність, та вмотивованість. Ці ознаки допомагають термінам ефективно використовуватися в спеціалізованих галузях та сприяють точному та уніфікованому розумінню у фаховому спілкуванні.

Структурні та семантичні особливості термінів відіграють ключову роль у терміноутворенні та розумінні його походження. Лінгвістичні аспекти, такі як: концептуальне формування, семантична класифікація та структурні особливості, проливають світло на закономірності, домінуючі типи формування концептів та загалом розуміння в цій сфері. Кожного року

з'являється все більше нових технологій, які створюють нові умови в ІТ-секторі, й відповідно новий корпус термінів пов'язаний з цією сферою.

ІТ-терміни класифікуються за семантичними категоріями на основі їхніх функцій і значень у цій галузі. З огляду на це було визначено найпоширеніші семантичні категорії термінів ІТ-галузі: апаратне та програмне забезпечення, веб-технології, розробка програмного забезпечення, бази даних та аналіз даних, мережеві технології та кібербезпека. Усі ці семантичні категорії представляють собою важливий аспект вивчення та розуміння термінів у сфері інформаційних технологій. Кожен ІТ-термін несе у собі певну семантичну навантаженість, яка визначає його значення та місце в системі технічних та наукових концепцій.

Специфічна структура ІТ-термінів включає в себе аббревіатури, складні терміни, словосполучення, префікси та суфікси. Структура ІТ-термінів визначає логічні зв'язки між ними, їхні групування та взаємодію, що робить ІТ-термінологію дієвим інструментом для спілкування та розвитку в галузі технологій.

Найбільш поширені способи перекладу ІТ-термінів: описовий переклад, варіантні відповідники, еквівалентний переклад і всі види транскодування, серед яких варто відмітити транскрибування, транслітерування, змішане транскодування та адаптивне транскодування. Важливо підкреслити, що вибір методу перекладу повинен базуватися на збереженні точності та чіткості змісту терміну в цільовій мові. З урахуванням динамічного розвитку ІТ-сфери, набуття нових технологій та термінології, гнучкість та адаптивність при виборі методів перекладу стає ключовою для ефективного спілкування в цьому сучасному інформаційному середовищі.

При перекладі ІТ-термінів потрібно використовувати певні перекладацькі техніки. Проаналізувавши 30 простих термінів ІТ-сфери, 13 з яких були перекладені еквівалентним відповідником (41% див. рис. 1.1.). Можемо ствердити, що найвдалішим способом перекладу є еквівалентний відповідник. Було проаналізовано 38 деривативних термінів, утворених за

допомогою префіксів, 27 з яких було перекладено транскодуванням (69,2% див. рис. 2.1.), а також проаналізовано 52 терміни, утворених за допомогою префіксів, найбільш вдалим способом перекладу є транскодування та еквівалентний відповідник (46,2% див. рис. 3.1.). Провівши аналіз способів перекладу 31 ІТ-аббревіатур, можемо зазначити, що найвдалішим способом є еквівалентний відповідник, за допомогою якого було перекладено 22 ІТ-терміни (66,7% див. рис. 4.1.). Було проаналізовано 36 складних термінів, з яких 16 було перекладено еквівалентним відповідником (45,7% див. рис. 5.1). Було проведено аналіз 38 словосполучень, з яких 24 терміни було перекладено за допомогою еквівалентного відповідника (63,2% див. рис. 6.1.).

Результати нашого дослідження демонструють, що найбільш вживаним способом перекладу є еквівалентний відповідник – 47,2% від загальної кількості термінів. Переклад транскодуванням займає 32,8%, описовий переклад – 12,8% та варіантні відповідники були застосовані для перекладу 7,2% термінів. (див. рис. 7). Ці дані свідчать про різноманітність методів перекладу в ІТ-термінології, проте підкреслюють значущість наявності еквівалентів в українській мові та необхідність використання транскодування для особливих випадків. Гнучкість та розуміння контексту є ключовими у виборі оптимального методу перекладу для забезпечення точності та чіткості передачі технічної інформації.

Досліджений матеріал дає нам підстави стверджувати, що загалом, переклад ІТ-термінів є доволі складним завданням, так як, вибір оптимального методу перекладу залежить від конкретного терміну та його використання в різних контекстах. Вдало виконаний переклад сприяє розумінню концепцій, зменшує ризик помилкового розуміння та покращує загальний обмін інформацією в цій динамічній галузі. Дослідження розвитку терміносистем у контексті інформаційних технологій підкреслює тісний зв'язок між науковим та технічним прогресом та формуванням нових термінів.

Проведене дослідження є актуальним, оскільки матеріали, які були проаналізовані можуть бути використані для подальшого розгляду та дослідження у перекладацькій сфері.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алієва О. Н. Семантика, структура, функціонування інваріанта англійського терміна мистецтва: автореф. дис. ... канд. філол. наук./Алієва Ольга Назірівна; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. Львів. 2017. 24 с.
2. Алієва О. Н. Семантичний інваріант як компонент терміноутворення. Вісник Львівського університету. Серія Іноземні мови. Львів: Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2010. Вип. 17. С. 88-93.
3. Бевз Т. А. Загальні закономірності семантичної деривації. URL: http://www.rusnauka.com/7_NMIV_2010/Philologia/60092.doc.htm (дата звернення: 09.11.2023).
4. Бондар М. В. Описовий переклад як спосіб відтворення безеквівалентної турецької лексики в українських художніх перекладах. Scienceandeducation a newdimension. Philology. 2014. Т. 2, № 5. С. 55-59.
5. Боднар О. Б. Особливості перекладу термінологічної лексики. Філол. студії, 2012 Вип. 8. С.52-54.
6. Гнатюк О. М. Лексико-семантичні особливості перекладу англійської термінології сфери міжнародного співробітництва українською мовою (на матеріалі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС): дис. магістра Київ, 2022. 43 с.
7. Дудок Р. І. Проблема значення смислу терміна в гуманітарних науках: монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 201 с.
8. Желязкова В. В. Семантика: теорія і практика : навч.-метод. посіб. для студ. спец. 035 Філологія («Прикладна лінгвістика»). Миколаїв : Іліон, 2018. 180 с.
9. Зацний Ю. А., Янков А. В. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХІ ст. : англоукраїнський словник. Вінниця : Нова книга, 2008. 360 с.
10. Іщук А. А. Структурні та семантичні особливості англійської економічної термінології. Германські мови: Том 33 (72) № 2 Ч. 1. С 142-148.

11. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури : [у 2-х ч.] / В. І. Карабан. Вінниця : Нова Книга, 2001. Ч. II : Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. 302 с.
12. Кияк Т. Р. Функції та переклад термінів у фахових текстах. Режим доступу до ресурсу : <http://eprints.zu.edu.ua/1545/1/84.pdf> (дата звернення: 10.12.2023).
13. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу / А. Я. Коваленко. К.: ІНКОС, 2002. 320 с.
14. Колесник А. О. Перекладацькі прийоми під час перекладу термінології наукових текстів / А. О. Колесник, О.Ф. Белікова. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг, 2010. Вип. 1. С. 719-727
15. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства / М. П. Кочерган. – підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2001. 148 с.
16. Попович Ю. В., Бялик В. Д. Поняття термінології та терміносистеми в сучасній лінгвістиці. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: «Філологія». 2020. Соціальні комунікації : Т. 31 (70) № 2 Ч. 2. С. 98-103.
17. Овсієнко Л. М. Формальна структура терміна та її складники. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: «Філологія». 2022. Журналістика : Т. 33 (72) № 3. 43 с.
18. Саламаха М. Я. Англomовний термін сфери охорони довкілля та його базові ознаки. Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Серія: «Філологічна». 2014. Вип. 45. С. 49–52.
19. Соколовська В. Українська термінологія з генетики: походження, структура, системність (лінгвістичні аспекти). Автореф. Дис. канд. філ. наук. К., 1999. 20 с.
20. Сошко О. Г. Метафоричне переосмислення просторових ознак у фразеологізмах на позначення внутрішніх характеристик людини (на метаріалі української, німецької та англійської мов). Наукові записки Національного

університету Острозька академія. Серія: «Філологія». Острог: Вид-во НаУОФ, 2019. Вип.5(73), С.93-95.

21. Стилiстика дiлового мовлення та редагування службових документiв для спецiальностi «Дiловодство». Режим доступу до ресурсу: <https://sbc.ptngu.com/20L10P5.html> (дата звернення: 09.11.2023).

22. Циганок Г. М. Структурно-семантичнi особливостi термiнiв та їх переклад. Режим доступу до ресурсу: http://www.rusnauka.com/7_NMIV_2010/Philologia/60092.html (дата звернення: 09.11.2023)

23. Чайка О.В. Новiтнiй погляд на поняття «термiн» у лiнгвiстицi. Фiлологiчний часопис, вип. 2 (16), 2020. С. 44-52.

24. Allendorf K. Meaning and learning the meanings of words: M. 32nd edition, 1965. 73 p.

25. Crystal. D. A dictionary of linguistics and phonetics. 3rd edition. Cambridge: MA Basil Blackwell, 1991. 346 p.

26. Pearson. J. Termsin Context. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 1998. 23 p.

27. Nuida E. The theory and practice of translation. Leiden: Brill Academic Pub, 2003. 50 p.

28. Lotte D. Issues of borrowing and organizing foreign. M.: Nauka, 1982. 149 p.

29. McKeown K. R. And Radev D. R. Collocations. New York: Columbia University. 37 p.

30. Latinis Simple Online Dictionary. URL: <https://www.latin-is-simple.com/en/vocabulary/adjective/91/> (дата звернення: 08.11.2023)

31. Loescher. W. Translation performance, translation process and translations strategies. Tuebingen: GutenNarr, 1991. 82 p.

32. Newmark, P. Approachesto Translation. Hertfordshire: Prentice Hall, 1988. 39 p.

33. Sag, I.A., Baldwin, T., Bond, F., Copestake, A., Flickinger, D.: Multiword Expressions: A Pain in the Neck for NLP. In: Proc. of 3rd Int'l Conf. Intell. Text Proc. and Comp. Linguistics, Mexico City, 2002/

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

34. Rainwater J. H. Herding Cats: A Primer for Programmer Who Lead Programmers / Hank Rainwater. – New York :Apress, 2002

35. Sutherland J. Scrum : The Art of Doing Twice the work in Half the Time / Jeff Sutherland. – New York : Random House, 2014

36. Sage Journal : веб-сайт. URL: <https://journals.sagepub.com/> (дата звернення 30.11.2023)

37. ScienceJournal: веб-сайт. URL: <https://www.science.org/> (дата звернення: 01.12.2023)

38. Sutherland J. Scrum : The Art of Doing Twice the work in Half the Time / Jeff Sutherland. – New York : Random House, 2014

39. Techadvisor Journal: веб-сайт. URL: <https://www.techadvisor.com/> (дата звернення: 02.12.2023)

ДОДАТКИ

Додаток А

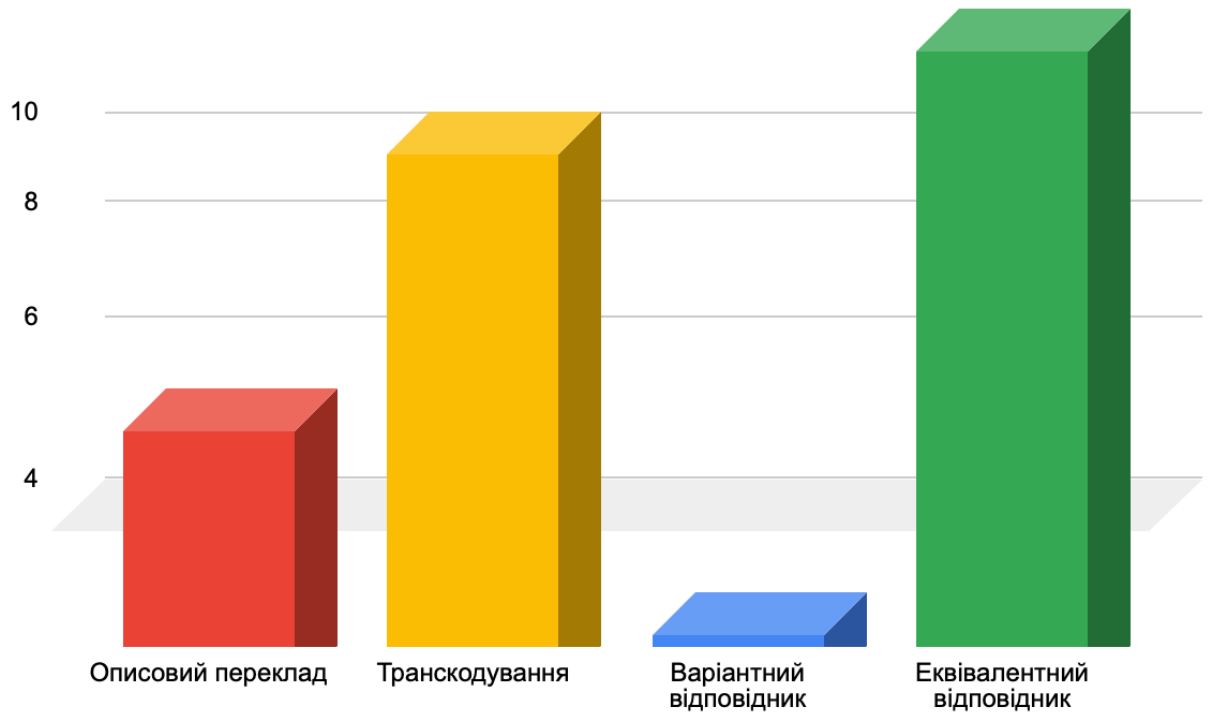

Рисунок 1 – кількісне співвідношення способів перекладу простих ІТ-термінів

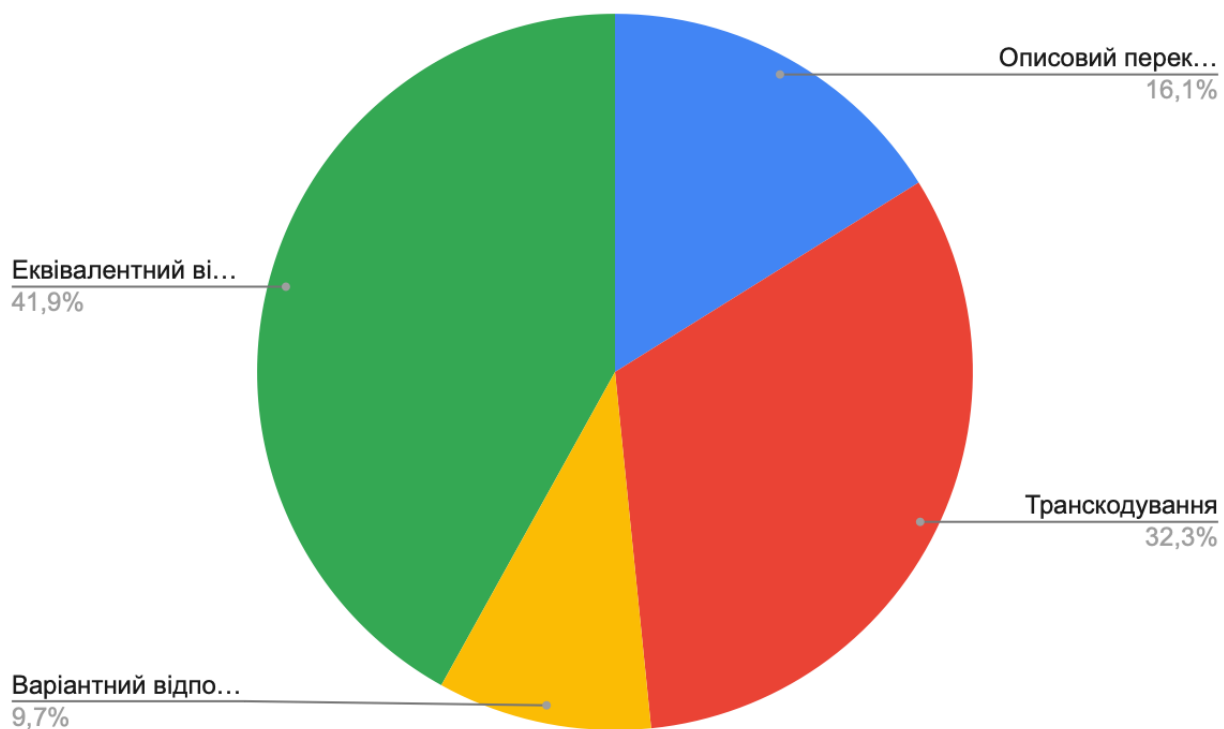

Рисунок 1.1 – якісне співвідношення способів перекладу простих ІТ-термінів

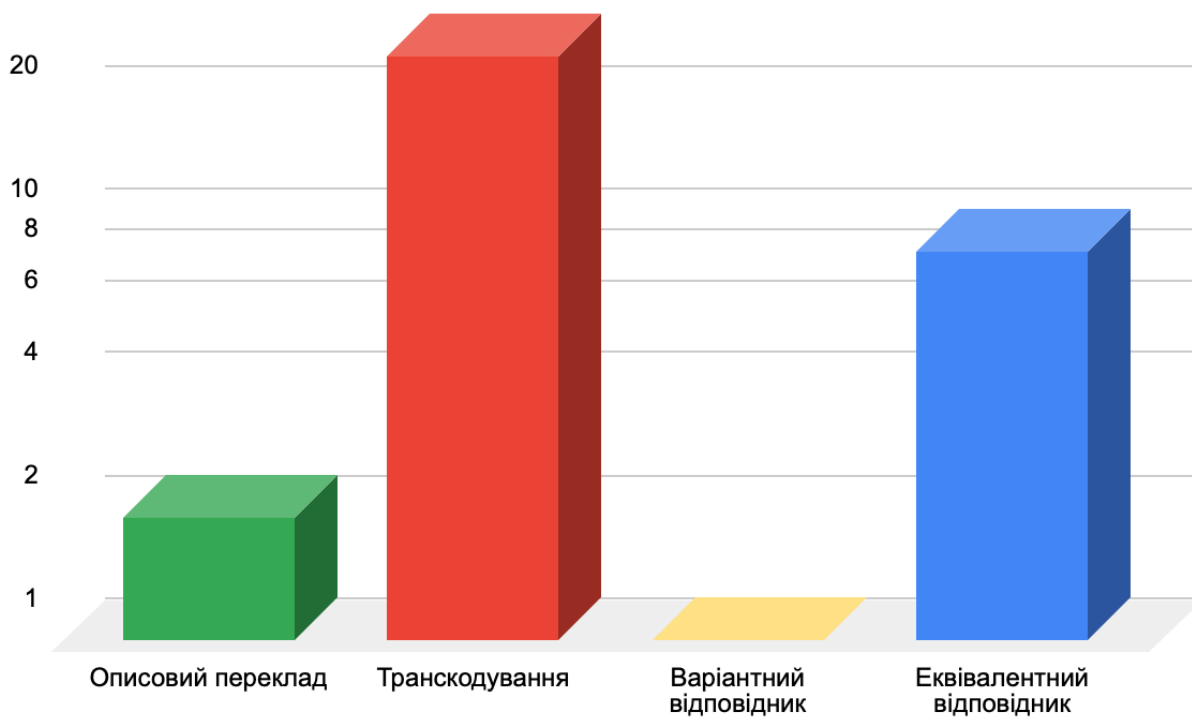

Рисунок 2 – кількісне співвідношення ІТ-термінів утворених за допомогою префіксів

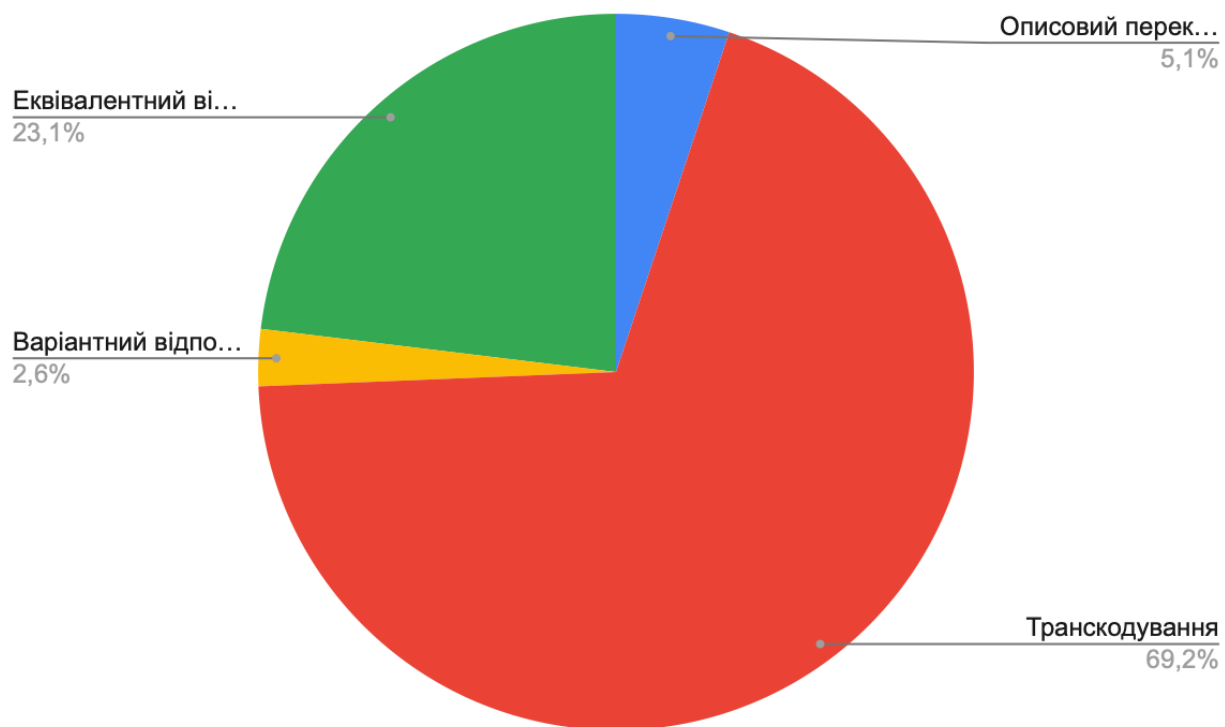

Рисунок 2.1 – якісне співвідношення ІТ-термінів утворених за допомогою префіксів

Рисунок 3 – кількісне співвідношення ІТ-термінів утворених за допомогою суфіксів

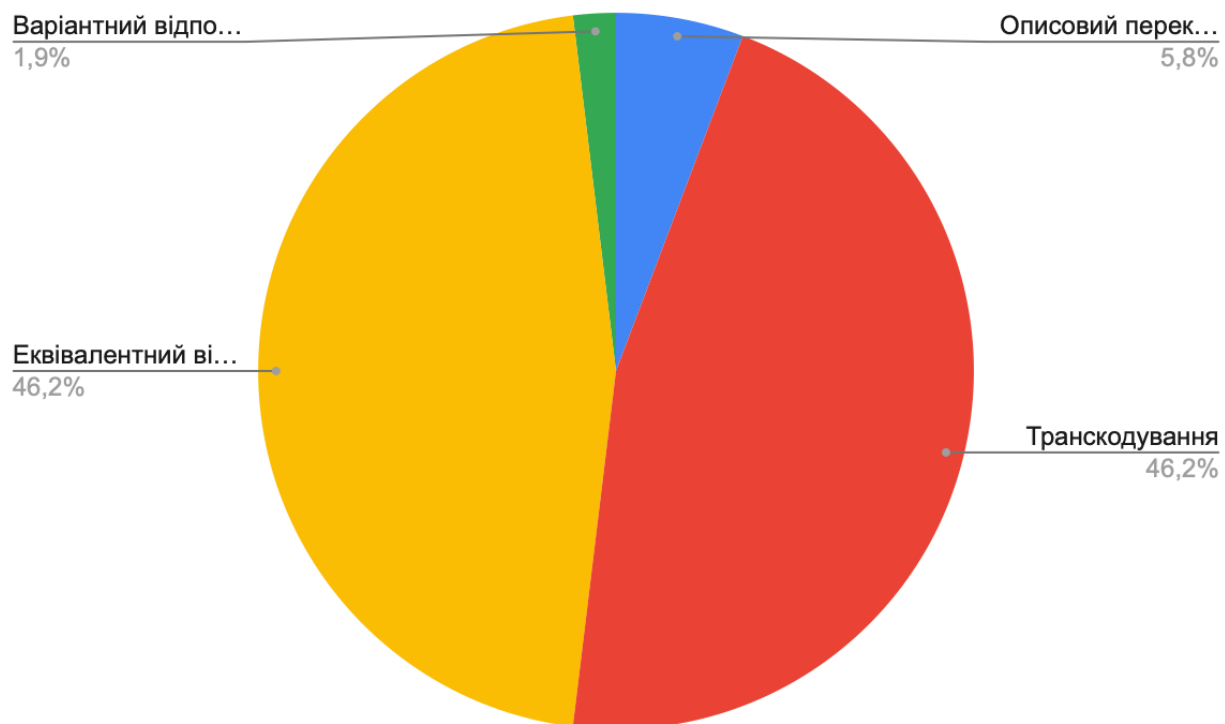

Рисунок 3.1. – якісне співвідношення ІТ-термінів утворених за допомогою суфіксів

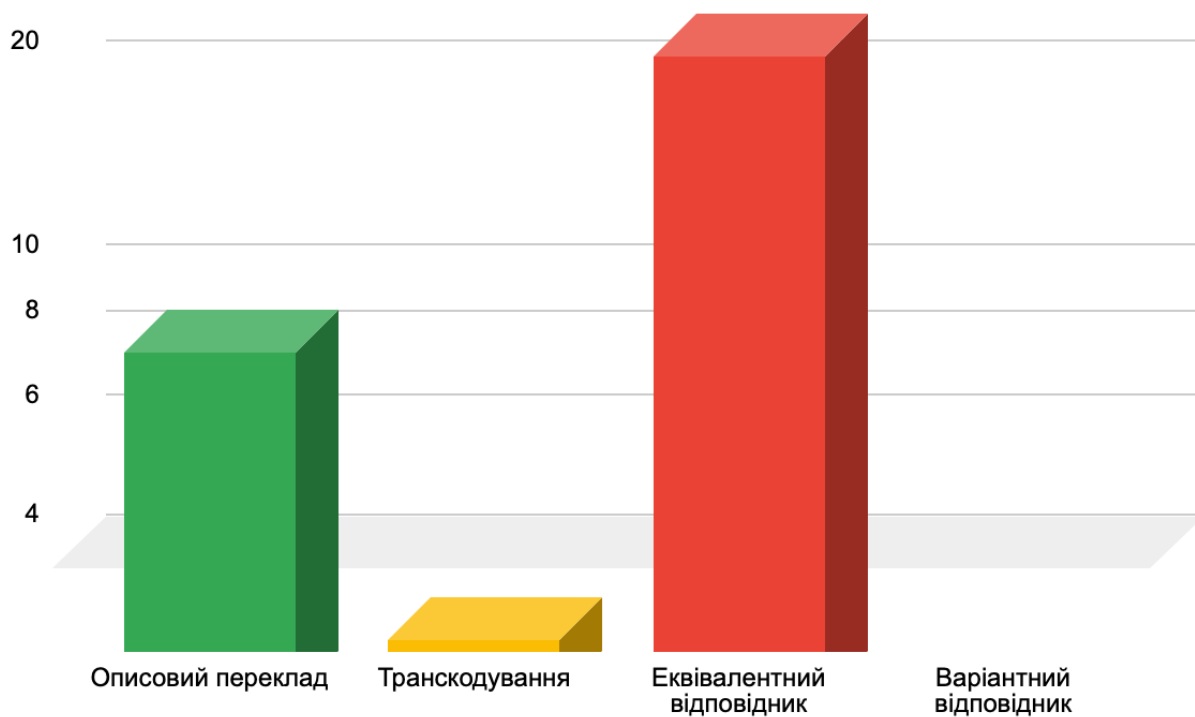

Рисунок 4 – кількісне співвідношення абрєвіацій в ІТ-сфері

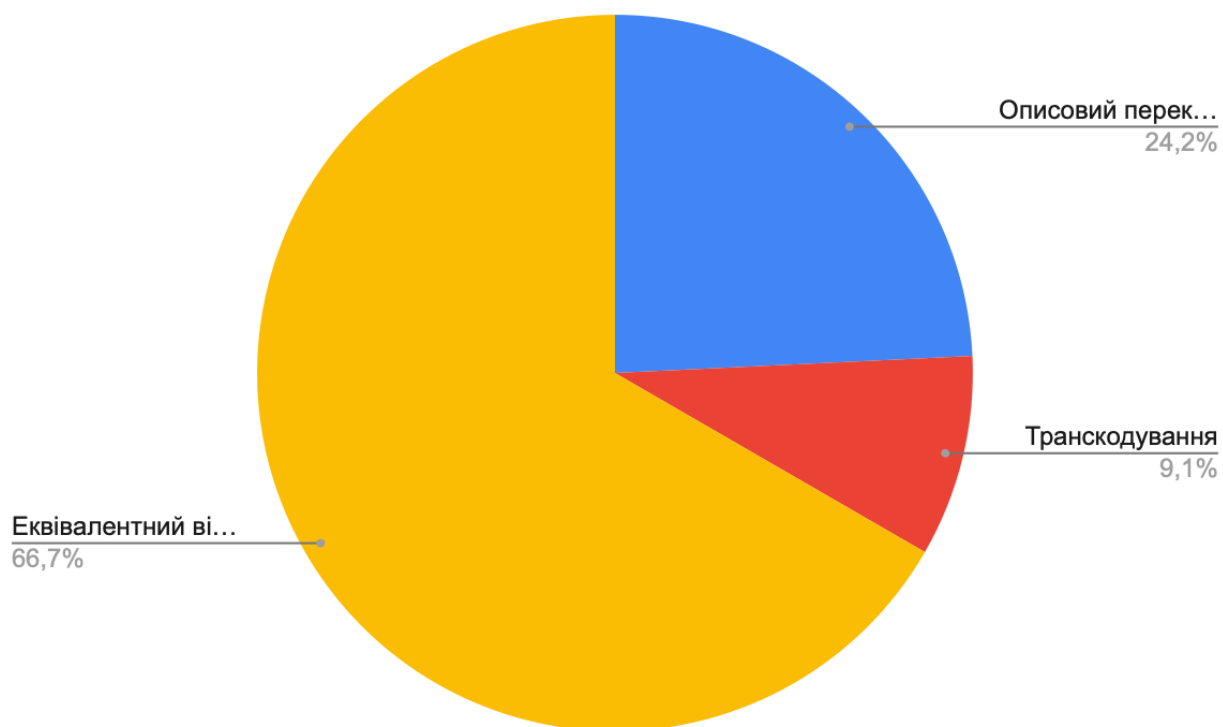

Рисунок 4.1. – якісне співвідношення абрєвіацій в ІТ-сфері

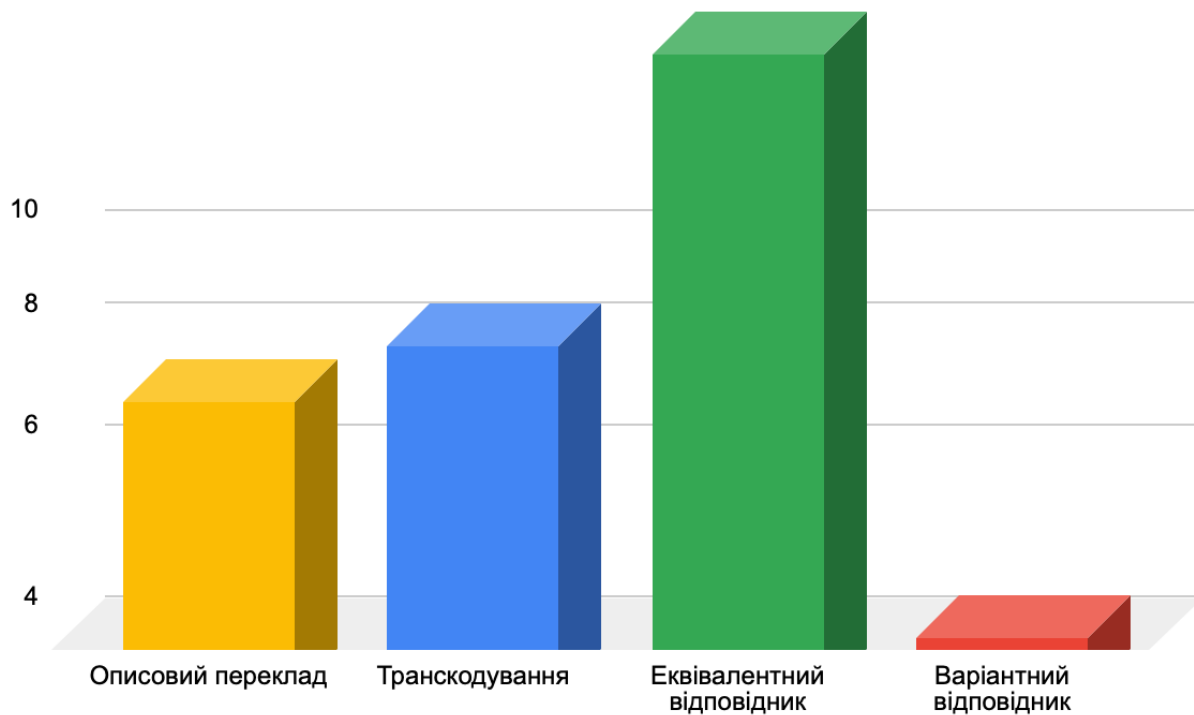

Рисунок 5 – кількісне співвідношення складних термінів в ІТ-сфері

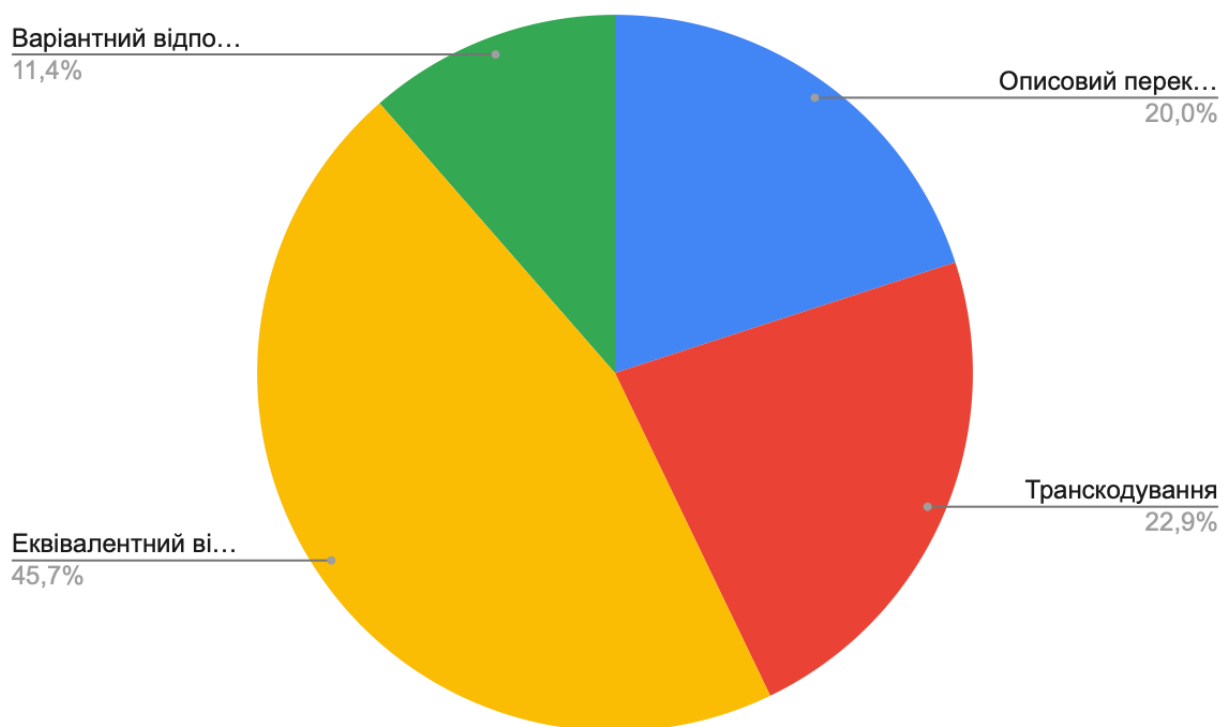

Рисунок 5.1. – кількісне співвідношення складних термінів в ІТ-сфері

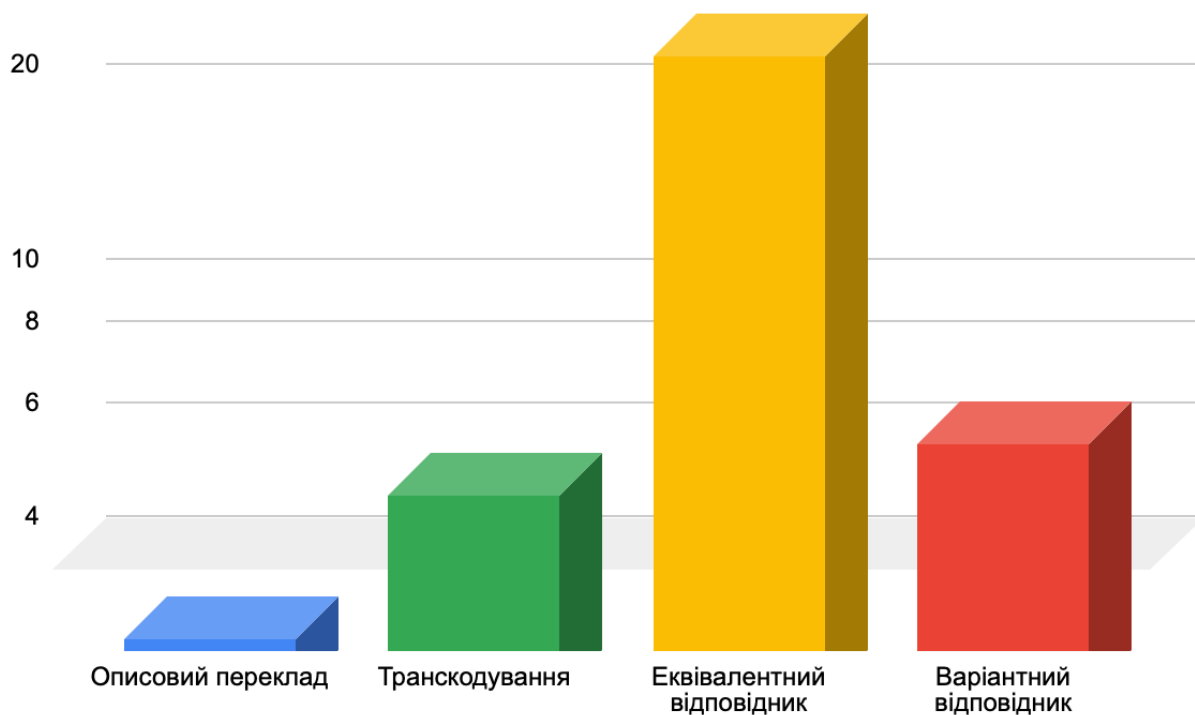

Рисунок 6 – кількісне співвідношення словосполучень в ІТ-сфері

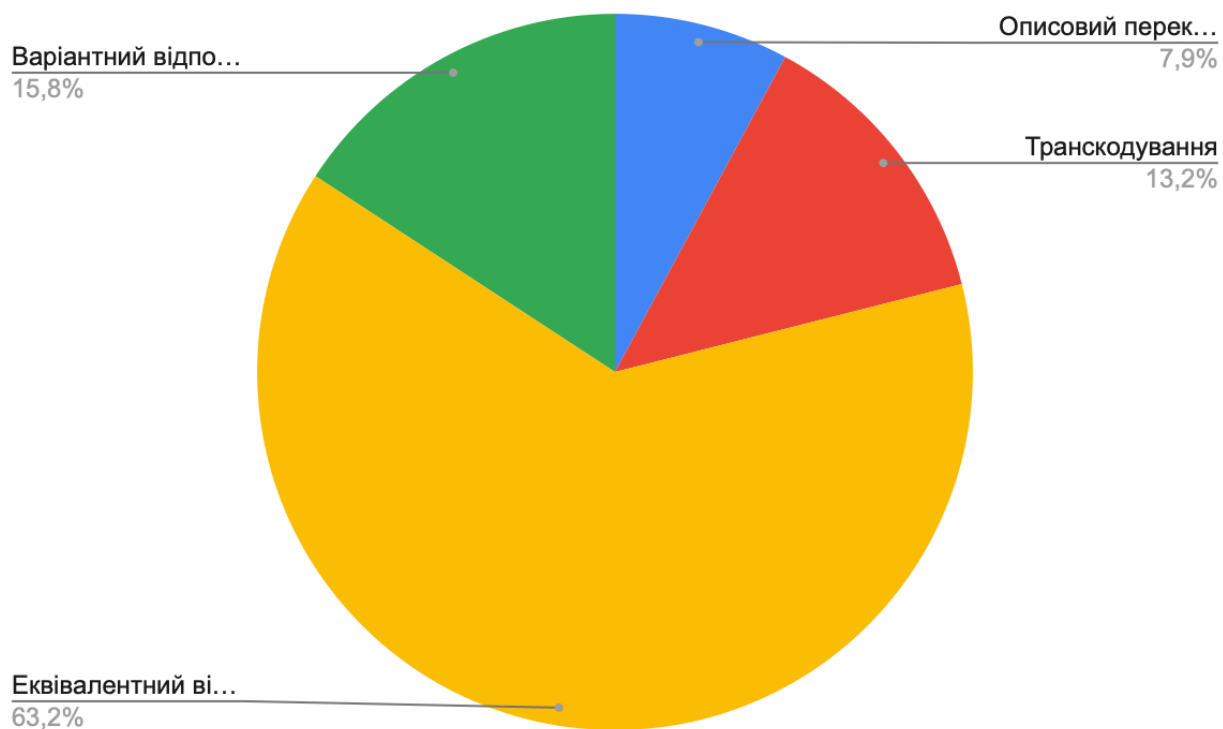

Рисунок 6.1. – якісне співвідношення словосполучень в ІТ-сфері

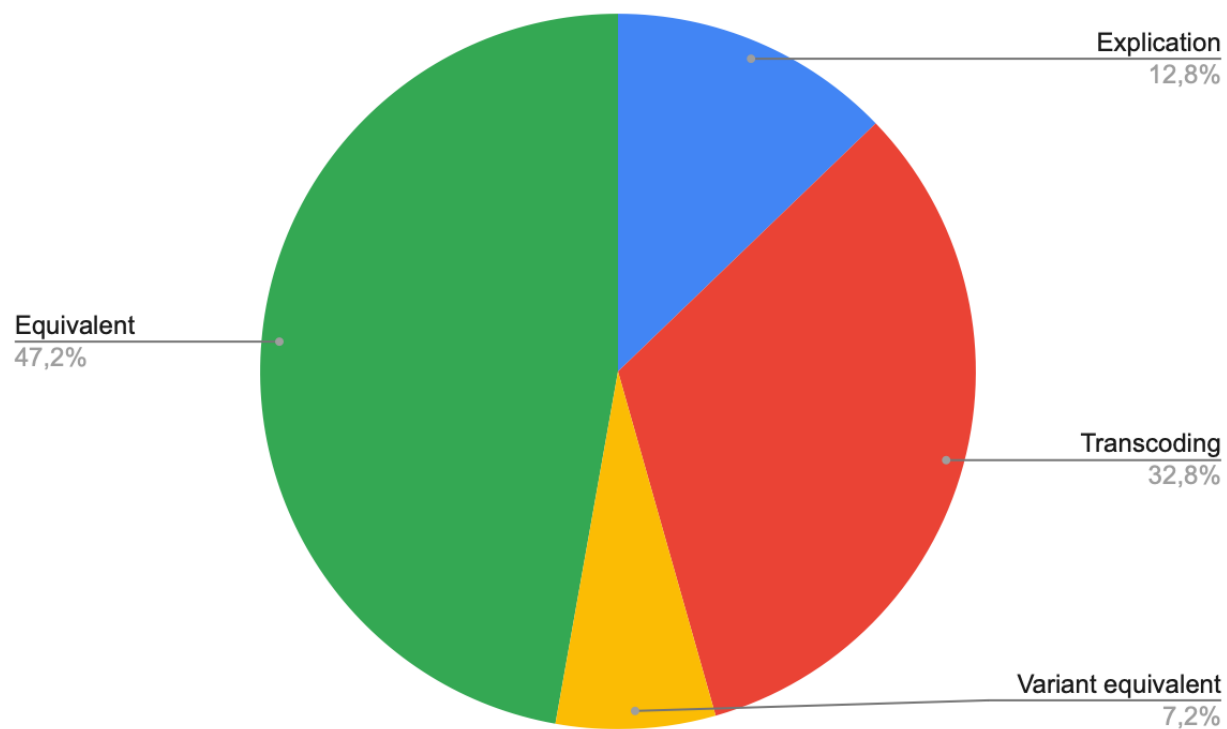

Рисунок 7 – якісне співвідношення способів перекладу термінів ІТ сфери